

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Kırk ikinci İnikat

20 . II . 1960 Cumartesi

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Sabık zabıt hulâsası	64	kan'ın, Midyat kazası elektrik tesisatının	
2. — Havale edilen evrak	64:65	bir an önce ikmali hususunda ne gibi ted-	
3. — Yoklama	65,66	birler düşünülmesine dair sualine İmar ve	
4. — Riyaset Divanının Heyeti Umu-		İskân Vekâleti Vekili Hayrettin Erkmen'-	
miyeye mâruzatı	66	in tahrirî cevabı (7/819).	94
1. — Vâkı davet üzerine Pakistan'ı ziya-		2. — Sivas Mebusu Halim Ateşalp'ın,	
ret edecek olan Reisicumhur Celâl Bayar'-		Sivas'ta Difteri hastalığının salgın halinde	
ın avdetine kadar Reisicumhurluğa Büyük		devam ettiğinin doğru olup olmadığına dair	
Millet Meclisi Reisi Refik Koraltan'ın ve-		sualine Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekili	
kâlet edeceğine dair Riyaseticumhur tezke-		Lûtfî Kırdar'ın, tahrirî cevabı (7/880)	94:95
resi (3/563)	66	3. — Mardin Mebusu Mehmet Ali Arı-	
2. — Vazifeten yurt dışında bulunan		kan'ın, Midyat kazasında mürettep ağır ce-	
Hariciye Vekili Fatin Rüştü Zorlu'nun		za mâhkemesi teşkili hususunun düşünülüp	
avdetine kadar kendisine Dahiliye Vekili		düşünülmeyeceğine dair sualine Adliye Vekili	
Namık Gedik'in vekillik edeceğine dair Ri-		Esat Budakoğlu'nun tahrirî cevabı (7/810)	95:
yaseti Cumhuriyet tezkeresi (3/579)	66		96
5. — Müzakere edilen maddeler	66	4. — Sivas Mebusu Halim Ateşalp'ın,	
1. — 1960 mali yılı Muvazenei Umu-		Sivas vilâyetinin hangi köy ve kazalarında	
miye kanunu lâyihası ve Bütçe Encümeni		mera, yaylak, kışlak, otlak ve sulak ihti-	
mazbatası (1/454)	66:93	lâfı mevcud olduğuna dair sualine Dahiliye	
6. — Sualler ve cevaplar	94	Vekili Namık Gedik'in, tahrirî cevabı	
A — Tahrirî sualler ve cevapları	94	(7/778)	96:107
1. — Mardin Mebusu Mehmet Ali Arı-			

1. — SABIK ZABIT HULÂSASI

1960 yılı Bütçe müzakerelerinin devamı müddetince, Cumartesi ve Pazar dâhil, her gün toplanması kabul edildi.

1960 malî yılı Muvazenei Umumiye kanunu lâ-yihasının heyeti umumiyesi üzerinde görüşüldü.

20 . II . 1960 Cumartesi günü saat 10 da toplanılmak üzere İnikada nihayet verildi.

Reis
İçel Mebusu
Refik Koraltan

Kâtip
Antalya Mebusu
Attilâ Konuk

Kâtip
Kütahya Mebusu
Kemal Özer

SUALLER

Tahrirî sualler

1. — Sivas Mebusu Halim Ateşalp'm, Sivas vilâyeti köylerinden hangilerinin 1960 - 1961 senelerinde nahiye haline getirileceğine dair tahrirî sual tavriri, Dahiliye Vekâletine gönderilmiştir. (7/931)

2. — Sivas Mebusu Halim Ateşalp'm, Sivas'ın hangi kazalarının vilâyet haline getirileceğine veya başka vilâyete ilhak edileceğine dair tahrirî sual tavriri, Dahiliye Vekâletine gönderilmiştir. (7/932)

3. — Sivas Mebusu Halim Ateşalp'm, düğünlerde Meni israfat Kanununun tatbik edilip edilmediğine dair, tahrirî sual tavriri, Dahiliye Vekâletine gönderilmiştir. (7/933)

4. — Ankara Mebusu Ahmet Üstün'ün, Polatlı kazasının Etrek köyü su arkının bu sene ilkmal edilip edilemeyeceğine dair tahrirî sual tavriri, Nafia Vekâletine gönderilmiştir. (7/934)

5. — Ankara Mebusu Ahmet Üstün'ün, Polatlı kazasının Hisarlıkaya köyü yolunun ne zaman yapılacağına dair tahrirî sual tavriri, Nafia Vekâletine gönderilmiştir. (7/935)

6. — Sivas Mebusu Cemil Özcan'm, Gemenek Belediye Meclisinin toplanma nisabına dair tahrirî sual tavriri, Dahiliye Vekâletine gönderilmiştir. (7/936)

7. — Gümüşane Mebusu Nihat Sargınalp'm, Gümüşane'nin Torul kazasına ne zaman müddeiumumi tayin edileceğine dair tahrirî sual tavriri, Adliye Vekâletine gönderilmiştir. (7/937)

8. — Gümüşane Mebusu Nihat Sargınalp'm, Gümüşane'nin Torul kazasına bağlı Körtün nahiyesine ne zaman müdür tayin edileceğine dair tahrirî sual tavriri, Dahiliye Vekâletine gönderilmiştir. (7/938)

9. — Gümüşane Mebusu Nihat Sargınalp'm, Gümüşane'nin Torul kazasına ne zaman kaymakam tayin edileceğine dair tahrirî sual tavriri, Dahiliye Vekâletine gönderilmiştir. (7/939)

10. — Sivas Mebusu Edip İmer'in, Sivas vilâyeti köylerinin içme suyuna dair tahrirî sual tavriri, Nafia Vekâletine gönderilmiştir. (7/940)

2. — HAVALA EDİLEN EVRAK

Teklif

1. — Bilecik Mebusu Mehmet Erdem ve Kastamonu Mebusu Şükrü Esen'in, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununda bâzi değişiklikler yapılması hakkında 5951, 6244 ve 6980 sa-

yılı kanunlarla vaz'edilmiş olan müracaat için yeniden üç aylık bir müddet verilmesi hakkında kanun teklifi (2/428) (Maliye ve Bütçe encümenlerine)

2. — İstanbul Mebusu Necmi Nuri Yücel'in,

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun geçici 65 nci maddesine bir fıkra ilâvesine dair kanun teklifi (2/429) (Malîye ve Bütçe encümenlerine)

Mazbatalar

3. — 1959 mali yılı Muvazenei Umumiye Kanununa bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun lâyihası ve Bütçe Encümeni mazbatası (1/515) (Ruznameye)

4. — 4772 sayılı İş kazalarıyla meslek hastalıkları ve analık sigortaları hakkındaki Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bir madde eklenmesine dair kanun lâyihası ve Çalışma Encümeni mazbatası (1/353) (Ruznameye)

5. — Türkiye Büyük Millet Meclisi 1959 yılı Eylül - Kasım ayları hesabı hakkında Meclis Hesaplarının Tetkiki Encümeni mazbatası (5/44) (Ruznameye)

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 10,10

REİS — Reisvekili İbrahim Kirazoğlu

KATIPLER : M. Ali Ceylân (Kırklareli), Abdullah Keleşoğlu (Samsun)

3. — YOKLAMA

REİS — Celseyi açıyorum, yoklama yapıyoruz.

(Yoklama yapıldı.)

REİS — Muhterem arkadaşlarım, yapılan yoklama neticesinde ekseriyetin hâsıl olmadığı bâriz şekilde anlaşılmaktadır. Riyaset günlerden

beri devam eden müzakereler dolayısıyla yarım saat sonra dahi ekseriyetin tahassul edeceği kanaatinde değildir. Bu sebeple bugün saat 15 te toplanmak üzere Celseyi kapatıyorum.

Kapanma saati : 10,25

İKİNCİ CELSE

Açılma saati : 15,08

REİS — Reisvekili İbrahim Kirazoğlu

KÂTIPLER : Hakkı Kurmel (Kayseri), Attilâ Konuk (Antalya)

3. — YOKLAMA

REİS — Celseyi açıyorum. Yoklama yapılmaktadır.

(Edirne mebuslarına kadar yoklama yapıldı.)

4. — RİYASET DİVANININ HEYETİ UMUMİYEYE MÂRUZATI

1. — *Vâkı davet üzerine Pakistan'ı ziyaret edecek olan Reisicumhur Celâl Bayar'ın avdetine kadar Reisicumhurluğa Büyük Millet Meclisi Reisi Refik Koraltan'ın vekâlet edeceğine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/563)*

REİS — Tezkereyi okuyoruz :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine
Pakistan Reisicumhuru Ekselâns Mareşal
Mohammad Ayub Khan tarafından vâkı davet
üzerine ve kendilerinin memleketimize yapmış
otdukları ziyareti iade maksadiyle 20 Şubat 1960
Cumartesi günü Karaçi'ye hareketim mukarrer
dir.

Teşkilâtı Esasiye Kanununun 33 neü mad-
desi mucibince, avdetime kadar, Reisicumhur-
luğa Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi Refik
Koraltan'ın vekâlet edeceğini saygılarımla arz
ederim.

Reisicumhur
C. Bayar

REİS — İttılınıza arz edilmiştir.

2. — *Vazifeten yurt dışında bulunan Hari-
ciye Vekili Fatin Rüştü Zorlu'nun avdetine ka-
dar kendisine Dahiliye Vekili Namık Gedik'in
Vekillik edeceğine dair Riyaseti Cumhur tezke-
resi (3/579)*

REİS — Tezkereyi okuyoruz :

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine

Vazifeten yurt dışında bulunan Hari-
ciye Vekili Fatin Rüştü Zorlu'nun avdetine kadar ken-
disine, Dahiliye Vekili Dr. Namık Gedik'in Ve-
kâlet etmesinin, Başvekilin teklifi üzerine, mu-
vafık görülmüş olduğunu saygı ile arz ederim.

Reisicumhur
C. Bayar

REİS — İttılınıza arz edilmiştir.

5. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *1960 malî yılı Muvazenei Umumiye ka-
nunu lâyihası ve Bütçe Encümeni mazbatası
(1/454)*

REİS — Efendim, müsaade ederseniz bütçe-
nin heyeti umumiyesi üzerinde söz alan arkadaş-
ları okuyorum :

Zeyyat Mandalinci (Muğla),
Hıfzı Oğuz Bekata (Ankara),
Mazhar Şener (Giresun),
Suphi Baykam (Adana),
Mükerrem Sarol (Edirne),

Emin Soysal (Maras),
Hikmet Bayur (Manisa),
Hürrem Müftügil (Elâzığ),
Sezai Akdağ (Manisa),
Hasan Tez (Ankara),
Burhanettin Onat (Antalya),
Kâmil Kırıkoğlu (Sivas),
Hüseyin Balık (Ankara),
Hamza Eroğlu (Adana),
Himmet Ölçmen (Konya),
Osman Bölükbaşı (Kırşehir),
Halûk Timurtaş (Balıkesir)

Sahap Kitapçı (Tokad),
 Necmeddin Önder (Nevşehir),
 Kemal Sarıbrahimoğlu (Adana),
 Münib Hayri Ürgüblü (Nevşehir)
 Sırrı Atalay (Kars),
 Nazlı Tlabar (İstanbul),
 Recep Dengin (Ankara),
 Osman Kapani (İzmir),
 Turhan Feyzioğlu (Sivas),
 Rıza Tekeli (Adana),
 İsmail İnan (Ankara),
 Esat Mahmut Karakurt (Urfa),
 Hasan Erdoğan (Kars),
 Mehmet Hazer (Kars),
 Osman Canatan (Kırşehir),
 Hasan Değer (Sivas),
 Ahmet Kangal (Sivas),
 Hayri Çopuroğlu (Kırşehir).

RECEP DENGİN (Ankara) — Reis Bey,
 okunan liste hakkında söz istiyorum.

REİS — Buyurun.

RECEP DENGİN (Ankara) — Muhterem arkadaşlarım, biraz evvel okunan listeden anlaşıldığı üzere bendeniz Riyasete Meclis Postahanesinden bir telgraf çekmek suretiyle hem bütçenin heyeti umumiyesi hakkında hem de Sanayi Vekâleti bütçesi hakkında söz verilmesi hususunu talebetmiş ve keyfiyeti saygı ile bildirmiştim. Karşılıklı yazışma adap ve nezaketine uygun şekilde cevap verilmediği gibi, şu anda sabit olduğu üzere listede, benden çok sonra müracaat etmiş bir kısım arkadaşların isimlerinin yer almış olduğunu görmüş bulunuyorum. Acaba Riyaset Makamı 10 gün evvel Büyük Millet Meclisi Postahanesinden Riyaset Makamına telgrafla müracaat eden bir mebus arkadaşın ismini Riyaset, evvelâ söz alanlar arasına kaydetmesi gerekirken bilhassa beni 26 ncı olarak kaydetmiş bulunmaktadır. Buhusunun anlaşılması lâzımdır.

REİS — Efendim, Recep Dengin arkadaşlarımız telgrafla müracaat ettiği gibi birçok mebus arkadaşlarımızın da aynı yoldan müracaatları vardır. Ancak arkadaşlarımız bilirler ki, ruznameye alınmadıkça her hangi bir meczu hakkında söz kaydetmek mümkün ve vârit değildir. Ancak bir not olarak bulunmuştur. Bu vâdide bâzı şikâyetler bulunmasına rağmen gruplar tarafından verilmiş listelerle, buna

münferit müracaatlar arkasına eklenmiştir. Bu sıraya göre, müracaat sırasına riayet edilmiştir. Arkadaşlarımız müsterih olsunlar, Riyaset müracaat sırasına göre listeyi tanzim etmiştir. İktidar ve muhalefet tefrik etmemiştir.

Şimdi söz Demokrat Parti Meclis Grubu adına Zeyyat Mandalinci'nindir. Buyurun Zeyyat Bey. (Soldan; alkışlar)

DEMAKRAT PARTİ MECLİS GRUPU
 ADINA ZEYYAT MANDALINCI (Muğla) —
 Muhterem arkadaşlarım; yüksek tetkiklerinize arz edilen 1960 malî yılı bütçesi üzerindeki görüşletimizi arz ediyoruz.

Arkadaşlarım, şüphesiz bir bütçeyi kıymetlendirebilmek için onun özünü teşkil eden unsurların maddi ve mânevi irtibatlarını, hedeflerini ve ölçülerini tâyin ve tesbit etmek lâzımdır. İlmî bir vesika olarak onda prensip, canlı varlıkların hayatiyle ilgili olduğu için, onda realizm ve Devletin bekasıyla alâkalı olduğu için, onda samimiyet ve realizm aramak gerekmektedir.

Böylece diyebiliriz ki, bütçelerin muhtevasını mücerret sözlerle ne kıymetlendirmek, ne de çürütmeye imkân olmayıp tahlilî bir etüde tâbi tutmak lâzımdır. Ancak bu tahlilin de objektig olması bir zarurettir. Yoksa, daha konuşmaya başlamadan bütçeyi bir tüm olarak objektif olmamakla itham etmek ve saatler süren konuşma boyunca bir tek kelime objektif lâf söylememek suretiyle bir bütçe ne çürütülebilir, ne de kıymetlendirilebilir. (Soldan; Brova, sesleri) Bu takdirde bütçeye kastediliyor demektir.

Arkadaşlarım; etüt mevzuumuzu bu suretle hudutlandırdıktan sonra müsaadenizle şu sıraya tâbi olarak görüşlerimizi arz edelim.

1. 1960 malî yılı bütçesine mesnet teşkil eden iktisadi ve sosyal politikanın arz ve izahı.
2. 1960 bütçesi ve istikrar tetbirleri ve neticeleri.

Muhterem arkadaşlarım teknik, ekonomik ve sosyal meseleler birbirine tamamen ve sıkı bir şekilde bağlı bulunduğu devrimizde sosyal terakki ekonomik terakkiye, ekonomik terakki ise teknik terakkiye bağlıdır.

Bunları, hepsi birden ise siyanitifik gelişmesinin unsurlarını teşkil etmektedir.

Bu unsurların insicamlı bir devre teşkil edemediği hallerde de sâlim bir kalkınmadan bah-

setmeye imkân ve ihtimal yoktur. Günümüzde kalkınmanın muhkem bir kaziyesi haline girmiş olan bu kaide demek ister ki; kalkınma cemiyetin hayati problemlerinin aralarındaki irtibat ve müvazene bozulmadan yapılmak lâzımdır. Çünkü bu problemler bir küllün birbirine yapışık cüz'üleridir. Bunların birisini diğerinden ayırarak muameleye tâbi tutmak mümkün olamaz. Yani meselâ ekonomik hayat bir tarafa atılarak yalnız sosyal nizam üzerinde yenilikler getirmek iddiası boş bir iddiadır. Ve diğer taraftan sosyal hayatı da topyekün inkâr etmek suretiyle ekonomik düzeni kurmak iddiası yine boş bir iddia kalmaya mahkûmdur. Elbette ki, cemiyeti bu suretle bir kül halinde geliştirmek kolay bir iş değildir. Ancak bunu göze alanlar, itiyatlarından bâzı fedakârlıklar yapmaya yaşayış ve düşüncelerinde tadilat yapmaya mecburdurlar. Bu, alternatifini olmayan bir hal, bütün milletler için bir hayat memat meselesi ve modernizasyona götüren yegâne hal çaresidir.

Arkadaşlar, bu aynı zamanda tehlikeleri de olan bir hal ve hattâ bir nevi Sırat Köprüsüdür. Bunun üzerinde itişip kakışmak Cehennem azabı verebilir. Bu köprüden geçen milletler ancak el ele veren milletler olmuştur. Japonya'nın tarihine kısaca göz atılırsa görülür ki, 1860 da Garphlaşma hareketlerine girişen bir Japonya, 40 sene zarfında büyük bir gelişme kaydetmiştir. Japonya'nın 1860 da bu hareketlere başladığı anda içinde bulunduğu mütalar, bizim gelişme hamlelerimizin başladığı andaki mütalara nispetle çok daha dün bir seviyede bulunmakta idi. Ancak, kalkınma, büyük bir insicam, rabıta, bağlılık içinde millete bir heyecan haline getirilmiş ve bu heyecan idareciler tarafından istismar değil geliştirilmek suretiyle istikametlendirilmişti. Bu sayede 40 sene zarfında büyük harika yaratılmış bulunuyor.

Bir bakıma diyebiliriz ki, biz Türkler hem konservatif, hem de prograsist olmak zorundayız. Ananelerimizde, atadan kalma güzel geleneklerimizde, ve millete daima efendi olarak yaşamamızın hakiki mesnedini teşkil eden, bizi birbirimize kenetliyen kardeşlik ve muhabbet hislerinde, büyüğün küçüğe muhabbeti, küçüğün büyüğe hürmetinde konservatif olmaya mecbur bulunuyoruz. Bâzı hususlarda ise tamamen prograsist olmaya mecburuz, hattâ mahkû-

muz. Bû da Garpten aldığımız ve almakta olduğumuz ve selektif bir şekilde bünyemize sindirmemiz lâzımgelen teknolojik ve kültürel iktisatlarımızda. Bunları telif etmek zordur, arkadaşlarım. Fakat zaruridir. Sağlam bir cemiyet nizamı, her şeyden evvel sağlam ananeler ve müşabih inanışlar üzerine kurulabilir. Binaenaleyh maddi faaliyetlerin yanında mânevi düzeni de tahkim etmek bizler için bir zarurettir.

Bu hususa böylece işaret ettikten sonra müsaadenizle iktisadi politikamızın arz ve izahına giriyorum. Memleketimiz Exspansiyonist dünyanın bir kilit noktası üzerinde uzun bir devir paylaşlamayan bir lokma ve rekabet mevzuu olmuştur. Bu bir ibret levhasıdır. Biz bu ibret levhasından şunu çıkarıyoruz; bu dinamik âlemin en dinamik köşesinde medeni milletlerle koltuk koltuğa müsavi şartlar dâhilinde yaşayabilmenin şartı; onların yanbaşında, onların silâhları ve onların hayatiyetiyle, onların teşkil ettiği camiaya entegre olmaktır. Müsterek pazara girilmesi teşebbüsü bu inanışımızın bir neticesidir. Bu arada, Sayın C. H. P. Sözcüsünün Müsterek pazar hakkında, dünkü uzun nutkunun içerisinde, çok mânalı bulduğum bir cümlesi üzerinde bir müddet durmak istiyorum. Muhterem arkadaşımız dediler ki; Müsterek Pazar, birçok hazırlıkları icabettirir. Arkadaşımıza soruyorum; bir kelime ile, Müsterek Pazara girmeye taraftar mıdır, taraftar değil midirler?

FERİD FELEN (Van) — Getirin meseleyi buraya.

D. P. GRUPU ADINA ZEYYAT MANDALINCI (Devamla) — Meseleyi şu şekilde poze etmek lâzım : Biz, Müsterek Pazardan ne umuyoruz? Müsterek Pazarı nasıl bir telâkki içinde kabul ediyoruz?

Arkadaşlar, Müsterek Pazar hakikatte kendi bünyesi içinde insicamı bulunmayan bir teşekküldür. Bu bölgenin şimali İtalya, Ron ve Ren mıntakalarının bu bölge içinde işgal ettikleri saha bölgenin yüzde 30 na tekabül eder. Yine bu bölgede yaşayan insanların yekûnu 165 milyonun % 45 dir. Bu bölgenin istihsalâtı tek mil bölge istihsalâtının % 60 na tekabül eder. Millî gelirin şahıs başına inkisamı şöyledir :

Hamburg ve civarında şahıs başına % 190, Paris'te % 170, Lüksemburg'da % 150 ve Cenubi İtalya'da % 30 dur. Görülüyor ki, bölge

teşekkülâtı itibariyle çok ileri ve çok geri bulunan birçok mntakaları ihtiva etmektedir. Ve bu bölgeye deniz aşırı memleketlerle, Afrika memleketlerinden bâzıları da iştirak etmiş bulunmaktadırlar. İleri seviyede bulunan bölgelerin, geri seviyede bulunan bölgelerin süratle kalkınmalarına yardım etmeleri için bir «Avrupa Yatırımlar Bankası» kurulmuş bulunmaktadır. Bizim arzumuz, bu birliğe enstitüsyonel olarak, yani uzvi bir kaynaşma şeklinde girmek talebi değil, tonctionnel şeklinde yani ticari, iktisadi bir şerik olarak girmektir. Ve bunun bize temin edeceği menfaatler elbette ki, Avrupa'nın muhtacolduğu birçok zirai maddelerin temini için girişilecek müşterek gayretlerin memleketimizde de tekâsüf etmesiyle mümkün olacaktır.

Arkadaşlar, Muhterem Ferid Melen arkadaşımızın bir taraftan diyorlar ki, Baade raporundaki ilerde ondan bahsedeceğim, envestismanların yapılması tavsiye ediliyor. Fakat, bunların neler olduğunu söylemiyor. Diğer taraftan da bizim hakikatte Baade raporu muhtevası tipindeki tavsiyeleri kuvveden fiile çıkarabilmek için, bir bölge ile iştirak etmek isteyişimiz mevzuubahsolduğu zaman gayet yuvarlak rakamlar ortaya atıyor ve bu işin şartı var diyor, ve yine bu şartların neler olduğunu izah etmiyor. Arkadaşlarım bu medenî âleme entegre olmak arzusu muasır medeniyet seviyesine yükselmek arzusudur. Bu temenniyi birçok defalar burada izah etmiştik. Bu hedefe müteveccih yolumuzdaki gayretlerimizin ilk safhasını memleketimizi bir sis bulutunun içinden çıkarmak za'fı ile, kuvveti ile imkânlarıyla imkân-sızlıklarıyla bir tablo üzerine sererek hastalığı teşhis etmek olmuştur.

Arkadaşlar, yaptığımız bu ameliye neticesinde bulduğumuz hastalığın adı «Mathusianisme» diye teşmiye olunabilir. Sizin muhterem arkadaşlarım, devrinizde hakikaten Maltüsiyen bir idare içinde geçirtilen bir memleket idaresi bütün vazuhiyle meydana çıkmıştır. 1950 den evvelki ölüm nispetleri ile, memlekette nüfus artışı nispetleri ve bugünküler arasında bir kıyas yaptığımız takdirde dahi bu ismin sizlere verilebilecek en mütevazi bir isim olduğunda ittifak edersiniz.

Monteskiyö'ye göre iki türlü fakir memleket vardır. Birisi kötü idarelerin fakirleştirdiği memleket, diğeri de hakikaten kısır imkânlara sahip verimsiz memleketler veya dünya nimetlerine küsmüş memleketler, Bizim memleketimiz, maale-

sef kötü idarelerin zorla fakirleştirdiği memleketler arasında en tipik bir misal teşkil etmektedir. (Soldan, bravo sesleri)

Muhterem arkadaşlarım, bir meseleye cephe-den taarruz edebilmenin yegâne şartı o meseleyi esaslı bir şekilde tanımaktır. Size dün aziz arkadaşımız Ferid Melen'in bir maden gibi işlemeye çalıştığı Baade raporundan bahsedeceğim.

Aşağı - yukarı konuşmasının hemen yarısını üzerine bina ettiği Baade raporu, arkadaşlar hakikatte, Ferid Melen'in söylediği espri dâhilinde bir yıkıcı rapor mahiyetinde değildir. Eğer Baade Ferid Melen'i dün burada dinlemiş olsaydı eminim ki, tepinirdi. Ve Ferid Melen'in söylediğeni reddederdi.

Diyebilirdi ki, efendiler ben müspet bir ilim adamı olarak, müşahedelerimi anlattım. Yapılması lâzımgelen şeylerle yapılabilecek şeyler ayrı ayrı şeylerdir. Benim yapılmasını tavsiye ettiğim hususların, yapılabilmesi için bâzı müşkül şartların halledilmesi takdirinde 15 senelik bir devre gerekmektedir.

Baade'nin teklif ettiği yatırımların portesini ve bunun ancak dış yardımlarla 15 yılda tahakkuk edebileceğini niçin söylemiyorsunuz. Kaldı ki, bu noktada onunla mutabık da değilsiniz. Çünkü siz her vesile ile Devlet ağır borç altına sokulduğundan şikâyetçisiniz. Halbuki Baade 15 sene zarfında ilk senelerde 170 şer milyon dolârlık bir envestisman yapmayı teklif ediyor. Bunun endirekt olarak mânası memleketin uzun vâdeli borçları tekabbül etmesi mânasına gelir. Baade bu imkânların hazırlanması için dahi arkadaşlar yine bâzı kayıtlar koymaktadır. Lüzumlu elemanları yetiştirmek zordur demek ve bir bölge tatbikatında hem yapılabilecek işleri göstermek, hem de büyük işlerin yapılabilmesi için personel yetiştirmek bakımından fayda mülâhaza etmektedir. Bu mevzuda da Türk Hükümetinin boş durmadığını ifade edilmekte «FAO» ile müştereken ele alınan Antalya projesi ve «OECE» ile ele alınan Muğla - Köyceğiz projesi ifade edilmektedir.

Arkadaşlar iş bundan ibaret olsaydı hiç mesele kalmazdı. Fakat Baade'nin bütün maksadını içinde tophyan mühim noktaları Ferid Melen topyekûn bir tarafa iterek mücerret işine gelen tenkidleri almak suretiyle bu raporu tahrif ediyor. (Soldan, bravo sesleri)

İşte size ispatı : Bakınız aleyhimize bir maden gibi işlenilmek istenilen bu rapor ne diyor: «Enfrastrüktür sahasında son senelerde cömertçe yatırımlar yapılmış olması memleket için büyük bir mazhariyettir. Pek kısa zamanda bir yol sistemi meydana getirilmiştir. Bu yatırım olmaksızın Türkiye ziraatını kritik durumdan kurtarmak için hazırlanacak bir program tamamıyla beyhude ve boş bir gayret olurdu. Çünkü köylere gidilemezdi. 10 senelik yol inşaatı, bu gayreti bugün bunu imkân dâhiline sokmuştur.» (Soldan, alkışlar)

Görülüyor ki, bir programın hazırlanması dahi bâzı ön şartların tahakkukuna vabestedir. Eğer bunu biz söylemiş olsaydık belki inanmazlardı ama bunu aşağı - yukarı Halk Partisi sözcüsünün bütçeyi tenkid nutkunun yarısını, üzerine bina edildiği bir raporun sahibi söylüyor.

Bu şartlar yalnız; yol ve köprüler ve saireden de ibaret değildir. Bu arada insan faktörünün hazırlanması başlıbaşına bir meseledir, hattâ meselelerin başında gelen en mühim bir meseledir.

Bu şartlar yerine getirildikçe memleket; sisten çıktıkça gözünüzde bütün eşkâli ile tecesüm eden bir gemi gibi, bütün meseleleriyle karşınıza dikilmekte ve sizi faaliyetlerinizde zorlamakta, istikamet vermektedir.

Gözünüzün önünde çayların aktığını ve bu çayların hayatîyetini denizlere boşalttığını hattâ bazan bir şer kuvveti olarak felâketler doğurduğunu gördüğünüz anda elbette ki onu bir hayır kuvvet haline sokmak vazifenizdir.

İşte bu şer kuvvetini hayır kuvveti haline sokmak keyfiyeti Demokrat Parti Genel Başkanı Adnan Menderes'in; iklim ve tabiat şartlarını râm ettik sözünün haklı mesnedidir.

Gözlerinizin önünde dışarıya ham olarak sattığımız ve içeriye mamulünü soktuğunuz ve memlekette muazzam bir işsizlik varken dışarıya işçi parası ödediğiniz bir metaı memleketinizde imal etmek imkânını bulunca elbette ki bu imkânı kullanırsınız. Yurdunuzda verem bir âfet haline geldiği halde halkın asgari kalori ihtiyacını temin edecek bir maddeyi istihsalde kullanmak ve imal etmek mümkün olduğu zamanda elbette ki bunu yaparsınız ama bütün bunları yapmanın birinci şartı; biraz mesele-

ler üzerinde eğilmek ve böyle bir meselenin mevcudiyetini görmektir.

Bize dünyanın müsait bir devresinde iktidara geldiniz, yapılan şeyler müstesna imkânların meydana getirdiği şeylerdir deniyor ve bu vesileyle dış itibarımızı isteyerek istemiyerek yükselttiğimizi kabul ediyorsunuz. Ve hemen arkasından açıklar, borçlar vaveylâsını koparıldıktan sonra dış itibarımız mahvolmuştur diyorsunuz. Ve sonra yine bir tazallümü hal edası içinde biz ise diyorsunuz dışardan yardım almadık. Cılız imkânlarımızla, şu kadar senede 3 milyar küsur liralık yatırım yaptık.» diyorsunuz. Soruyorum : Dışardan niçin yardım almadınız? İtibarınız çok olduğu için mi? Dışardan yardım alamadınız, çünkü dışardan yardım almanın da şartları vardır. (Soldan, bravo sesleri) 2 nci Dünya Harbinde İngiliz Hükümetinin şu beyanatını hatırlatmak isteriz. «Türkiye'ye ancak tahliye edebileceği kadar yardım yapılabilir.» Çünkü Türkiye'ye yapılan yardımlar gemilerden boşaltılmamış ve geri gönderilmiştir. Bir gemiyi boşaltamazsanız veya boşaltıp maddeyi ihtiyaç yerine nakledemezsiniz size nasıl yardım yaparlar? (Soldan, alkışlar)

Bu suretle muhterem arkadaşım, büyük bir aciz içine düştükleri aczi itiraf etmiş oluyorlar.

Şimdi muhterem arkadaşlar; bir kere de Demokrat Partinin eserlerine bakalım. Çimento fabrikaları, mektepler, barajlar, yollar, santraller, limanlar ve saire... Bunlar Türkleri cehaletten, kerpiçten, tezek kokusundan, çuldan kurtaran, memleket kapılarını dünyaya açan bir türlü ulaşamadıkları medeniyeti ayaklarına getiren şeyler değil mi?

Muhterem arkadaşlar; Dünya Bankasının 1957 senesinde muhtelif memleketlere yaptığı 387 milyon dolârlık avansların tamamı bu memleketlerde ele alınan su, yol, liman ve elektrik gibi mevzulara tahsis edilmiştir. Bu tarihten evvel veya sonra yaptığı tahsislerin de yine asgari % 90'ı bu sektörlerle muhastestir. Bu yatırımlar görülüyor ki, haddi zatında kalkınma değil, daha mühimmi, kalkınmanın temel direkleridir. Bu böyle olduğu içindir ki, Dünya Bankasının fonksiyonu beynelmilel kalkınma enfrastrüktürünü yapmaktır. Bilhassa bu yardımların bu sahaya inikâs ettirmektedir.

Arkadaşlar diyorlar ki; «Efendim, ziraate ehemmiyet verilmiyor. Çünkü ziraat ve

kâletine 230 milyon liralık tahsisat ayrılmış» milyonlar sarfiyle meydana getirilen sulama tesisleri ve yollar ve sairenin ziraat sektörüyle irtibatına bir an için olsun akılları ermedi mi? Bunlar mühim nispette zirai meseleler değil mi?

Arkadaşlarım, yatırım hizmetlerinin ehemmiyetleri yalnız vücuda getirilen eserlerin kemiye-tiyle kıymetlendirilmez.

Burada arkadaşlarımla beraberim, bunlara 30 veya 40 milyar da sarf edilmiş olsa kıymetlendirilmesi için yalnız kemmi noktadan değil keyfiyet bakımından da tetkik ve mütalâa icabeder.

Yatırımları dünyanın gözü önüne sermek lâzımdır. Rakamlar mübalâğalıdır diyorsunuz. Muhterem arkadaşlar; haydi yatırımların rakamlarını yanlış söyledik diyelim, haydi bunlara inanmadınız, inanmıyorsunuz. Fakat yapılan eserlerin, maddi varlıklar olarak cebe sokulup saklanması- na imkân olmıyan einsten şeyler olduğuna göre, gözlerinizle de mi görmüyorsunuz? Miyop musunuz, yoksa D. P. damgasını taşıyan hiçbir eseri görmemeye yeminlimisiniz? (Soldan, bravo sesleri alkışlar) Filhakika hizmetlerin hacımlarını gösteren rakamlar, sarf edilmiş gayretlerin ve bu hizmetlerin millî bünye üzerinde husule getirdiği tesirler ise gayretlerin müesseriyyet derecesini gösterir. Eserleri, bu tahlilin ışığına tâbi tutarsak; görürüz ki, kemiyet olarak, ceman, 36 milyar liraya baliğ olmaktadır. Ve fakat, keyfiyet bakımından Türk Cemiyetine temin ettiği hayatiyet bunun üstünde bir kıymet teşkil etmektedir. (Soldan, bravo sesleri) Yapılan envestismanların kemmi tesirleri bakımından şu misali arz edeyim. Cenubi - İtalya'da Cenubi - İtalya'nın kalkındırılması için Cassa Perilmezzo Giorno 1951 - 1962 senelerinde sarf edilmek şartıyla 1 660 milyarlık bir envestisman yapmak kararını almıştır. Bu envestismanların kemmi olarak tesirlerini ölçmenin ehemmiyetini bizden çok daha evvel anlıyanların ve bu arada Doxa İnstitüsü ve Amerikan «Coop-Adm» nin yaptıkları etüdlerden şu neticeler alınmıştır. Bu masraflar İtalyan millî gelirinin vâde hitamına kadar 2 760 milyar lîret artmasına sebeb olacak ve bu miktarın 1 840 milyar lîreti Cenubi - İtalya'ya 1 900 milyar miktarı da İtalya'nın başka mıntakalarına aksedecektir. Bu misalden de görülüyor ki, yatırımlar suya atılmış bir taşın meveeleri gibi memleketin her tarafına dağılmaktadır. Yatırımların bu suretle tecelli

eden kemmi tesirleri bir kanuna tâbidir. Yoksa tefsire değil.

Arkadaşlarım filhakika, biz Türkler bugün hakikaten tarihimizin bundan evvelki devirlerinden daha iyi günler yaşamaktayız. Ancak bunun kâfi olduğuna katiyen inanmamaktayız. Daha çok çabışmaya ve yurdumuzun tabii ve beşeri imkânlarını daha çok kıymetlendirmeye mecburuz. Türkiye'nin saadet ve selâmeti, bütün Türklerin fert olarak mesut olmasına bağlıdır. Dövizimiz olmalıdır. Hiç şüphesiz ki, bu gayenin tahakkukunda da en müessir kuvvet yine milletin göstereceği terakki arzusudur. Büyük bir kalp huzuriyle söyleyebiliriz ki, bu hususta bizim memleketimizde ekonomik kalkınma, bütün menfi gayretlere rağmen bir hâdise olmakdan çıkmış ve millî bir ideal halini almıştır ve böylece kalkınmanın teminatı olan millî arzu, gayretleri tahrik eder, tazyik eder bir seviyeye ulaşmıştır. Bu hal asırlar boyunca varlık içinde darlıkta ıstırap çekmiş bir milletin silkinmesi şeklinde izah olunabilir. Uzun sefalet devirlerinin gururunda açtığı yaralar bir an evvel kapamak istediği şekilde tefsir olunabilir. Mühim olan cihet bu arzunun bir vâkıa olarak mevcud olduğudur. Filhal fedakârlık hislerimizi teknik icaplara katarak seferber olmuş bulunuyoruz. Başvekilin parlak istikbal kapılarını ardına kadar açtık deyişi istihza ile karşılanıyormuş ve Türkiye'nin hiçbir gün yardıma ihtiyacı olmayacaktır demiş. Bu söz Adnan Menderes'in ağzından ifade edilmiş bütün demokratların vicdanlarına iman halinde yerleşmiş veciz bir sözdür. (Soldan, alkışlar) Evet biz inanıyoruz ki, parlak istikbal kapıları açılmıştır ve siz istesenez dahi kapamaya imkân bulamayacaksınız, ve artık Türkiye'nin bir gün yardıma ihtiyacı kalmıyacaktır. (Soldan bravo sesleri, alkışlar)

Muhterem arkadaşlarım; bu kadar inandığınız Baade de aynı şeyi söylüyor. 1975 senesine kadar eğer sizin tenkid ettiğiniz borçlanma mümkün olursa, yani borçlanma göze alınıp ve mümkün kılınıp her ne pahasına olursa olsun bu inkişaf yolunda devam edilirse Bade'nin bize tâyin ettiği müddet 1975 senesidir.

Arkadaşlar, bu yolda bize cömert yardımlarda bulunan memleketlere minnetlerimizi ifade etmeyi bir borç telâkki ederiz. Ve şundan emin olmak lâzımgelir ki, inşallah yakın zamanda Tür-

kiye yardım istemeyecek duruma gelecek ve o zamana kadar kendisine yardım eden memleketlerin bu asil hareketlerine karşı aynı şekilde mukabelede bulunacaktır. Bu, yalnız milli borçlarını ödemek şeklinde değil ancak sulh yolundaki asil gayenin tahakkuku için çalışan ve bizden geri kalan memleketlere müsmir yardımlar yapmak suretiyle olacaktır. (Soldan, bravo sesleri alkışlar)

Muhterem arkadaşlarım, burada Demokrat Parti ile Halk Partisini ayıran gayet mühim doktriner bir husustan bahsetmeden geçemeyeceğiz. İzahlarımızdan anlaşılacağı üzere Demokrat Partinin bütün icraatında ekonomik ve sosyal endişelerin aynı derecede tesirleri olmaktadır. Onun için gaye yalnız servet yaratmak değil, bu servetin mütevazın bir şekilde yayılması ve kalkınmanın bir bölgeye inhisar etmeyip mümkün olduğu kadar bütün sahalara inikâs etmesini sağlamaktır. Halk Partisinin ise bütün icraatı birinci noktaya müteveccih olmuştur. Bu da yalnız madde yaratmak, halkın sefalet ve perişanlığına gözlerini yumarak cılız imkânlarla memleketi idare etmektir. (Soldan, brova sesleri; alkışlar)

Bunun mücerret bir iddia olmadığını görebilmek için 1950 den evvelki bütçelerini tetkik etmemiz kâfidir. Halk Partisi hükümetlerinin bir, bir buçuk sayfayı geçmeyen bütçe gerekçeleri içinde bu hakikati bütün çıplaklığı ile görebilirsiniz. Ancak bir an için şunu söyleyebilirsiniz. Denebilirki, Halk Partisi iktidarda iken bu konsepsiyonu tatbik etmiş olabilir. Bugün yine bu kanaatte olduğumuzu nereden biliyorsunuz? Bu soru vârittir, ve bu tereddüt haklı bir tereddüddür. Ancak arkadaşlarım, Halk Partisinin 1950 den evvelki tutumu böyle olmuş ve bugünkü tutumu da değişmemiştir. Bunu Halk Partisinin bütün hareketlerinde şimdi arz edeceğim şekilde istihrac etmek mümkündür ne niyetlerinde ne arzularında hiçbir değişiklik mevzu bahis değildir. (Sağdan nereden biliyorsun sesleri) Mesele imar mevzuundaki noktai nazarlarını ele alalım. Bu hususta her vesile ile ortaya atılmakta ve imarı israfla karıştırmayı itiyat haline getirmiş bulunmaktadırlar.

Aziz arkadaşlarım; acaba imar bir lüks müdür? Bunun cevabını ben vereyim. Hem lüktür, hem de değildir.

Lüktür; eğer bütün bir memleket halkı sulsuzluktan kırılıp geçiyor, karanlıkta yaşıyorsa, mektebi yoksa, yolu yoksa, barınacak müteva-

zı bir eve sahip değilse, bunun dışında imar diye bir meydan, meydana bir Halkevi, bir belediye ve bir vali konağı, nadiren bir sinema yapılırsa, şehir methalinden meydana bir yol açılırsa ve şehre gelen Devlet adamlarının sırtını sefalete çevirmiş koca konakta yer içer ve dönerse.. (Soldan, bravo sesleri)

Lüks değildir, eğer mümkün olduğu kadar fazla insanın hayatına bir rahatlık, bir konfor getiriyor ve bunun tesirleri o insanların içinde, neşesinde ve sıhhatinde görülebiliyorsa yatırımların % 30 nu meskenler teşkil ediyormuş. Söyleyiniz, mesken yapılmasına muhalif misiniz? Bir taraftan köylü, işçi, memur ve asker muztarıptır der, diğer taraftan başlarını sokacak bir ev sahibi olmalarını kıskanırsınız. İşinize gelince öyle, işinize gelmeyince böyle. Bu çok ucuz bir kahramanlık şeklidir. Söyleyin açıkça, herkes hakiki veçhenizi tanısun, maskenizi indirin, kurt musunuz, kuzu musunuz? (Soldan alkışlar)

Yine arkadaşlarım; İstanbul'da köprü yapılmış. İstanbul köprüsü Londra - Karaçi güzergâhı üzerinde yalnız millî bakımdan değil, beynelmilel bakımdan dahi büyük ehemmiyeti haizdir. Bunu bir tarafta bırakıyorum, esas itibariyle yapılan tenkidin şeklini arz etmek istiyorum.

Efendim, girkaç vapurla bu işi geçiştirmek varken, 500 milyon lira sarfiyle böyle bir köprü yapılmasına ne lüzum varmış? Burada bilhassa «geçiştirmek» sözüne dokunmak istiyorum arkadaşlar. Bu, sizi tipik olarak karakterize eden bir kelimedir. (Soldan, bravo sesleri; alkışlar) Hayatınız boyunca geçiştirdiniz, hâlâ geçiştireyorsunuz. Muhaliflerimiz; hakikaten birbirini tutmayan isnatlarında devam ediyorlar. Kâh zirai istihsal, kâh sinai istihsal; kâh memleketin takati üstünde yatırımlar yaptınız, vatandaşlar ayakta duramıyorlar, milli gelirlerin takati fevkinde memleketi borçlandırdınız derler. Elhâsıl birbirini tutmayan, telif kabul etmeyen, zaman zaman tezat hudutlarını da aşan ifadelerde bulundular.

Borçlanmıyan, fakat yatırım yapın, derler. İstikrar isterler, memur maaşlarına zam, çiftçiye muhtelif şekillerde zam, isterler.

Bunlar, hakikaten tezat değil arkadaşlar; insanın sağ duyusuna karşı bir nevi hürmetsizlik diye telâkki edilmek lâzım.

Şimdi müsaade ederseniz, kendilerini bu tezatları ile başbaşa bırakarak ekonomik faaliyetlerinin sosyal tesirlerinin tahliline geçelim.

Âtıl bulunan büyük istihsal gücü ve müzmin bir şekilde cemiyeti sefaletin eşğinde tutan noksan istihdam keyfiyeti milletlerin kendi kendine kısırlaştıracak kadar vahimdir. Böyle bir memlekette ne mal bereketi olur ne de insan bereketi. Kaldı ki; bu takdirde nüfusta süratli bir ilerleme olsa dahi hayat şartları ağırlaşır çünkü hayat standardının yükselmesi istihsalin nüfus artış temposunun üstünde seyretmesini icabetirir. İşsizlik halinde yaşayan büyük kütlelerin azameti ne olursa olsun memleketlere faydaları kısır ve bu memleketlerin bu kütlelere refah temini imkânları ise daha kısır olur. Hulâsa olarak diyebiliriz ki; memleketlerin saadet ve kudreti fertlerinin istihsal edebilme ve istihlak edebilme imkânlarıyla mepsutan mütenasiptir. Nitekim bugünkü dünyamızda dahi azametli nüfus kütlelerinin bir refah unsuru olmadığına nümune teşkil eden birçok memleketler vardır.

Bugün memleketimizde görülen manzara şudur; iş seviye ve hacmi yükselmekte ve bu yükselme keyfiyeti zirai sahanın aleyhine inkişaf etmektedir. Bunun tezahürü sanayi memleketlerine ve büyük şehirlere akındır. Şehirlerimizin bázılarında % 8 - 15 arasında bir nüfus terakümü görülmektedir. Böylece ekonomik ve sosyal hayatımız, bizi bizatihi statik esaslara bağlamaktan menetmekte, hattâ bilâkis dinamik ve seyyal olmak zorunda bırakmaktadır. Bu hususta, rapora çok meraklı olan muhterem arkadaşımıza başka bir rapordan birkaç cümle okumak isterim. Amerikalı ekonomist Robinson, 1958 de İka Ajansı bülteninde tercüme edilen raporunda şöyle diyor : «Türkiye ve halen gelişmemiş memleketlerin kalkınmaları normal Batı kalkınma metotları ile temin edilemez.

Türkiye'de iktisadi kalkınma yavaşlatılamaz. Zira halkın beklemeye tahammülü yoktur. Eğer Türk ekonomi sistemi iktisadi ihtiyaçları karşılamaya muvaffak olmazsa komünizmin düşmanlığı dahi eriyebilir. Eenebi mütehasısların Türkiye'ye yaptığı tavsiyeler şarşırtıcı hattâ çok zaman mütezattır.» demektedir. Kim bilir Robinson arkadaşımı dinlemiş

bulunsaydı ne derdi? Belki bir şey demezdi ama her halde içi sızlardı.

Muhterem arkadaşlarım, görülüyor ki, mühim bir problemle karşıkarşıya bulunmaktayız. Büyük şehirlerde nakil, mesken, işe işleri ağırlaşmakta ve bu şehirlerde hayat bilgisi dahi çok mütevazi olarak gelen kütleler için iş yerleri yaratmak ve bilhassa bunların millî ekonomide birer yaratıcı unsur haline getirilebilmeleri için teknik bilgilerinin artırılması gerekmektedir.

Bunlar, arkadaşlar, bu ihtiyaçlar; mektepler, binalar, nakil vasıtaları bütün bunlar acaba yatırım değil midir? Yatırımın yatırım olması için mutlaka bacasından duman mı çıkması lâzımdır. Bilhassa ekspansioniste gayretlerimizin mühim seviyelere ulaştığı sanayi, ticari ve nakliyat sektörlerinde iş sahaları açılmış bulunmaktadır. Bir misal olsun diye arz edeyim, Hükümetin bu yolda yaptığı büyük gayretlerin bir neticesi olarak ifade edeyim. 1950 senesinde zirai sektörde 298 413 köylü ailesine 15 milyon 576 bin dönüm toprak dağıtılarak bu insanlar zirai hayatımızın aktif kolları haline getirilmişlerdir. Burada arkadaşlarımız derhal sunu söyleyeceklerdir; öyle ama, bu, meraların aleyhine olarak. Doğrudur. Meraların aleyhine olacaktır. Fakat arkadaşlar; burada işliyen bir kanun var. Bunu dikkat nazarınıza arz edeyim; zirai sahanın inkişafı, meraların aleyhine olarak inkişafı; hattâ erozyon tehlikesine müncer olacak şekilde inkişafı, bütün Akdeniz memleketlerinde mevcut bir hâdisedir. Ve bu hâdisenin esası, izahı; ekonomik ve sosyal endişelerin birinin diğerine rüçhaniyetine bağlı bir problemidir.

İtalya'da, büyük insan kütlelerinin perişanlık, içinde yaşamaları, sosyal âfetlere sebebiyet verebileceği endişesiyle; Hükümet mecburen, ziraatin sırtlara kadar yayılmasına imkân vermiştir. Bu suretle muayyen bir müddet barındırdığı nüfusu, bilâhara daha verimli sahalara geçirebilmek için de sulama sahalarının inkişafına mütaallik geniş tatbikata geçmiştir. Bu hal muattal vaziyette nüfus kütlelerinin bulunduğu memleketlerde açlık ve sefaletle sırtını dönerek milletle irtibatını kesmemiş hükümetlerin bizzarure yaptıkları iştir. (Soldan, bravo sesleri) Elbette ki, zirai sahada yeni bir nizam-

landırma yoluna gitmek ve bunun için sulanmış arazi sahalarını genişletmek lazımdır. Şu kadar zaman zarfında su tesisleri olarak yapılan eserlerin haydi rakamlarına inanmıyorsunuz; acaba geçtiğiniz yerlerde bir defa görmekte mi nasıbolmadı?

Diğer sahalardaki gayretleri de istatistiklerden çıkarmak her zaman için mümkündür. Ancak, bu mevzuda bir küçük misal daha arz etmeden geçemiyecceğiz: Şimdi İş ve İşçi Bulma Kurumunun faaliyetlerine ait şu tabloyu, hem ehemmiyeti ve hem de Hükümetin sosyal mevzulara sarf ettiği gayretlerin ifadesi olması bakımından çok alâkabahş telâkki etmekteyiz.

1950 senesinden evvel iş talebinde bulunanların sayısı daima 20 - 30 bin raddelerinde devam etmekte idi. 1950 senesinde 54 bin olarak görüyoruz. Mütemediyen artan bir süratle 1959 senesinde iş talebinde bulunanların yekûnu 639 443 e baliğ olmuş bulunuyor. Arkadaşlar bunun sebebi; sizin zamanında memleketimizde işsizlik yoktu da bizim zamanımızda büyük bir işsizlik âfetine mi mâruz kalınmasıdır? Hayır. Sizin zamanımızdaki büyük ve ölü politikanın köylerde hareketsiz yaşattığı büyük kitlelerin bugün hareketli hale gelmesi, bizim takibettiğimiz politikayla ve sürekli gayretlerimizin neticesidir. 1950 senesinde 54 bin müracaatçının ancak % 37, 67 si işe yerleştirilebilmişti.

1950 senesinde 54 000 iş talebine karşılık 1959 da 639 443 iş talebi olmuş ve bunun 549.594 ü iş'af edilmiştir. Ve bu memleket ekonomisini hareket halinde verimli bir hale getirmiş olmanın neticesidir. İşte sosyal sahadaki çalışmamızın gayet veez bir misali olarak bu ciheti arz etmiş bulunuyorum. Böylece 14 milyon raddelerinde bulunan aktif nüfusun noksan istihdam hâdisesine bağlı olarak muazzam iş ünitesi rezervine sahip bulunduğu görülmektedir. Bizim açığımız iş sahalarının azameti ne olursa olsun bu muattal bırakılmış bulunan kitlenin işsizlik rezervi bu sahaları süratle istilâ etmekte berdevamdır. İş taleplerinin her sene artan bir tempo ile seyri bize bunu göstermektedir. Yoksa iş yalnız artan nüfusun işe yerleştirilmesi olsaydı meselenin halli daha kolay olurdu.

Alınteri ile kazanmak ve bunun için çalışmak isteyen nüfusun hacmi bu suretle karşımızda cisimlendirilmiş bulunmaktadır. Görülüyor ki, bizim için problem yalnız servet yaratmak

problemi değil milleti bir kül halinde çalışmak, istihsal etmek; sarf etmek imkânlarına kavuşturmak problemidir. Kaldıki, yurdun imarı ve sükûn içinde gelişmesi ve ideolojik gelişmelere karşı masun kılınması da yine buna vabestedir. Bunun da tek yolu istihsalî süratle artırmak millî geliri tezyidetmek ve nihayet envestisman yapmaktır. «Para mülk mamur olmadıkça kazanılmaz» ata sözü ise bunun en veez ifadesidir.

Görüyoruz ki, bir taraftan vatandaşa iş yeri hazırlanırken, bir taraftan da kendisinin işe hazırlanması icabetmektedir. Zirai sektörde, ki bugün artık dinamik bir sanayi şubesi haline gelmiştir, vülgarizasyon denilen eğitim sistemiyle ve kıymetlendirme suretiyle elde edilen neticeler şayanı dikkattir. İstikbalde büyük nüfus kütlelerini zirai sahada müreffeh bir şekilde barındırmak mümkün olacaktır. Muhtelif memleketlerde yapılan tecrübeler göre alınan netice şöyledir : İyi gübreleme ve bilhassa istihsal unsurunun esasını teşkil eden ferdi teknik olarak yetiştirme ve sulu ziraati ihya sayesinde zirai geliri bâzı yerlerde bire on nispetinde artırmak mümkün olmuş ve oldukça kısır ve verimsiz sahalarda dahi bire dört nispetinde bir tezayüt elde edilmiştir. Yalnız, umumi bir hâdiseler olarak bütün memleketlerde sanayileşme ve ziraate tekniğin girmesi neticesi zirai nüfus nispetinde bir düşüklük meydana gelmektedir. Bu hal ise milletlerin gelişmelerinde bir nevi miyar olarak kullanılmaktadır. Nitekim 1800 tarihinde dünyada bütün memleketlerde halkın beslenmesi için aktif nüfusun asgari % 80 nin toprakta çalışması icabediyordu. Bugün bu nispetleri muhafaza eden bir iki büyük memlekette gayri memleket kalmamıştır. Fransa'da bu nispet % 35 e, Amerika'da ise % 20 ye düşmüştür.

Bu küçük nispetlerin memleketlerini doyurduktan sonra geri memleketlerin ihtiyacına dahi ne şekilde cevap verdikleri cümlelerin malûmlarıdır. Bu hususta bizdeki gelişme şöyle olmuştur : 1950 de zirai nüfus umumi nüfusun % 80 civarında olduğu halde bugün % 70 raddelerine düşmüştür. Görülüyor ki, sınaî gelişmenin, ve ziraate tekniğin girmesinin bir neticesi olarak köyden şehire hareket bizde de başlamış ve kendisini iktisadi, kültürel ve sosyal sahalarda ihtiyaçlar hattâ tazyikler yaratmak suretiyle göstermiş bulunmaktadır. Eğer ekonomik ekspansiyon bu muvman muvacehesinde tatminkâr olmazsa, hâdiselerin gerisine düşmek tehlikesi mevcuttur. İşte

Röbenson'un haklı olarak endişe ettiği husus o zaman hâdis olabilir. İktidarımız bu hakikatlerin ışığı altında cemiyetimizin bünyevi tahavvülâtına ve yeni ihtiyaçların icaplarına cevap verecek şekilde hareket etmektedir. Bu maksatla yeni yeni müesseseler kurulmuş ve kurulmaktadır. Meselâ zorlayan bir imar ihtiyacını ahenkli bir şekilde cevaplayabilmek ve dağdan ovaya, köyden şehre tarladan fabrikaya vâkı akınları zaptı rapt altında iskâna mâtuf insani ve ekonomik gayelerle kurulmuş bir «İmar ve İskân Vekâleti» Yine memleketin ekonomik, sosyal ve siyasi realiteler içinde gelişmesine şimdiden büyük hizmetler vâdeden Koordinasyon Vekâletinin kurulması da bu cümledendir. Ve yine zamanımızın en verimli sanayiini teşkil eden ve iptidai maddesi tabii güzellikler, tarihi hazineler ve misafirperverlikten ibaret olup memleketimizde mebzulen mevcut bulunan turizm sanayiinin geliştirilmesi ele alınmış ve Turizm Vekâleti ihdas edilmiştir. Görülüyor ki, cemiyetimizin dinamik gelişmesi karşısında dinamik bir idare gelişmenin ulaştığı her merhalede zaruretlerin yarattığı ihtiyaçlara cevap olarak, devleti yeni müesseselerle takviye etmekte ve eski statik anlayışa veda edildiğini eserlerle meydana koymuş bulunmaktadır. Zannediyoruz ki, bu suretle partimizin ekonomik ve sosyal tutumuna mesnet teşkil eden prensipleri kâfi derecede arz ve izah etmiş bulunuyoruz.

Arkadaşlar, yüksek tasviplerinize arz edilmek üzere müzakeresine başlanılan 1960 malî yılı bütçesine gelince :

Bu bütçe bir taraftan millî müesseselerin inkişafı zaruretinin ve hizmetlerin lüzumlu kıldığı ağır masrafları karşılamakta diğer taraftan vatandaşla tahmil edilen malî külfeti muhik bir seviyede tutmaktadır. Bu Contradictoire şartlar arasında bir ahenk yaratarak muvazeneli bir bütçe tesisine muvaffak olmak supl ve kararlı bir tutuma muhtaçtır. İşte yekûnu 7 milyar 621 milyona baliğ olan ve tetkiklerinize arz edilen 1960 malî yılı bütçesi bu yönden bir muvaffakiyet örneği olarak kabul edilmek icabeder. Bu bütçe partimizin prensiplerine uygundur, muvazenelidir, yapıcıdır. Bunu şu rakamlardan da takibetmek mümkündür. Bütçelerin yapıcılığı, yatırımlara tahsis edilen nispetler muvacehesinde ölçüldüğüne göre : 1950 senesindeki yatırımın bütçeye nispeti - Vaktinizi almamak için detaya girmekten iktinabediyorum - yüzde on yedi virgöl doksan

beştir. Mütaakıp yıllar yapılan yatırımların bütçelere nispeti, devamlı tezayüt göstererek 1960'da yüzde 35,95 nispetine baliğ olmuş bulunuyor. Global olarak yatırımların; gayrisâfi hâsılaya nispeti ise yine aynı istikametlerde gelişmektedir.

1958 senesinde 38 milyar, 271,5 milyon liralık gayrimillî hâsıla içinde yatırımlar nispeti; yüzde 13,1 tutmaktadır. Görülüyor ki, yatırımların millî gelir üzerindeki müspet tesiri ile her sene bir miktar yatırım yapmak imkânı hâsıl olmakta ve böylece yatırım nispetlerini ideal nispetlere yaklaştırmaktadır. Görüyoruz ki; ideal nispetlere ulaştık demiyoruz; ideal nispetlere yaklaşılmaktadır.

Filhakika muhterem arkadaşlarım; bu yatırımları kâfi görmeye imkân ve ihtimal yoktur.

Maliye Vekilimiz dünkü konuşmalarında; başka memleketlerde millî gelir rakamlarına göre yatırımların nispetini izah ettiler. Burada tekrarına lüzum görmüyorum. Ama bu nispetlerden yalnız ikisini müsaadenizle alayım. Bu nispet Avusturya'da % 22 dir Belçika'da ise % 16,2, bizde ise % 13,1 dir. Halbuki bu memleketler bize nispetle daha az yatırım yapmak ihtiyacındadır, ve buna rağmen nispetleri bizden yukarıdadır. Böylece görülüyor ki, bizim de bu yolda yaptığımız gayretler yerindedir fakat kâfi değildir. Daha fazlasını yapmak için grup olarak Hükümeti teşvik ve teşci etmek vazifemizdir. Ama arkadaşlarım; sizi rakamları istediğiniz kılığa sokmaktan men etmek bizim asla kârmız değildir. Böyle peşin verilmiş kararların elbette ki hâdiselerle ilgisi yoktur. Hâdiseleri tetkik ederek bir neticeye bir karara varmak değil peşin olarak verdiğiniz karara göre hâdiselere intibak ettirmek yoluna gittiğiniz andan itibaren sizin rakamlar üzerinde oynamanıza mâni olmamıza imkân yoktur ve bu hususta sarf edilecek gayretler de beyhudedir.

1960 bütçesi gelir tahminlerinin tahakkukuna gelince, en götü tahminleri dermeyeran ettiler. Yaratılış itibariyle çok nikbin olduğunu bildiğim arkadaşım, şu bütçe içinde bir tek noktada insanın içini açacak bir şey söylemediler. Sanki bir vahy nâzil olmuş gibi peşinen yine bütçenin denk olmayacağını kestirip attılar ve âdeta bunu içten gelen bir arzunun izharı gibi ifade ettiler. Halbuki kaynaklarımız günden güne artmaktadır yeni tedbirlerle sanai tesisle-

rimiz yardımlarla takviye görmüş, hammadde ihtiyaçları daha rahat bir şekilde karşılanır hale gelmiş, istihsal hayatımıza prodiktivitenin her an biraz daha nüfuz etmesiyle, daha rasyonel bir hale gelmiştir. Hacım itibariyle, kalite itibariyle daha bol, daha randımanlı bir istihsale doğru gitmekte olduğumuza göre; ithalâtın artmış olmasına ve ihracat rakamlarının da belki ideal rakamlar seviyesine çıkmış olmamakla beraber - müspet istikamette seyri karşısında, bu sene tahmin edilen gelirlerin tahakkuk etmemesi için biz bir sebep görmüyoruz. Ve temenni ediyoruz ki, bu gelir tahakkuk etsin.

Kaldı ki arkadaşlar, bunun emarelerini daha bir sene evvelki bütçelerin seyrinden tahmin etmek de mümkündür. Filhakika 1959 tahsilât yılının 8 aylık devresi içinde tahminlerin % 69,07 sinin tahakkuk etmiş olduğunu görüyoruz. Bu, bu yıl bütçesi varidatının da tahakkuku hususunda yine bize sevindirici bir işaret ve itimat vermektedir. Vergi adaletinin bir nevi tezahürü olarak gösterilen vasıtalı ve vasitasız vergiler arasındaki münasebetlere gelince, bu hususta Sayın Maliye Vekili geniş geniş izahat verdiler, üzerinde fazla durmak istemiyorum. Ama 1960 yılı gelir tahminlerindeki rakamlardan görüyoruz ki vasitasız vergi gelirleri nispetinde yeniden bir ilerleme başlamıştır. Binaenaleyh vergi adaleti noktasından da yine sevindirici işaretlerle karşıkârşıya bulunuyoruz.

Arkadaşlar, Muhterem arkadaşımız bir nokta üzerinde ısrar ettiler. Hatalı malî ve iktisadi politikanın sebobolduğu durumu tamir için alınan istikrar kararları ve tedbirleri diye geçen sene de mütaaddit defalar yapılan edebiyatı yiniden tekrar ettiler.

Muhterem arkadaşlarım, 7 Eylül kararları ile iktidarımız zamanında yapılan devalüasyon; acaba, hakikaten, hatalı, malî, iktisadi bir politikanın neticesi midir? Kendinizi itham etmeyiniz. Asla böyle bir şey vârit değildir. Bu devalüasyon; dünya konjonktüründen meydana gelen bir zaruret neticesindedir. Dünya konjonktürü bir ayarlama için bir sebep teşkil ediyor da. Nicin yuvarlak laflarla, sebep ve neticeleri arz edilen bir tatbikatı külliyyen mahkûm etmive çalışıyorsunuz?

FERİD MELEN (Van) — O zaman 2 ne Dünya Harbi vardı.

D. P. GRUPU ADINA ZEYYAT MANDALINCI (Devamla) — Bir memleketi, istikrar tedbirlerini almıya sevk eden âmil, yalnız dünya harbinin veya dünya konjonktürünün mec-buri kıldığı zaruretler midir?

Memleketimizde meydana gelen, gelmekte bulunan, biraz evvel rakamlarla hareketini göstermiş bulunduğum uzvi evolüsiyonun bu memleketin iktisadi hayatı üzerindeki tesirlerini niçin ölçmek istemezsiniz?

Nüfus kesafeti, hele nüfus kesafeti büyük şehirlerde olursa, yollar, nakil kolaylıkları madde ve para sirkülasyonunun süratinin bir memleketinde fiyatlar üzerinde tesir edebileceği hakikatini inkâr mı edeceksiniz?

Ve yine bunun yanında Avrupa'nın büyük çapta bir istikrar politikası içine girmesinin inikâsının, bizi istikrar kararlarına sevk eden bir âmil bir sebeboldur tesirini niçin kabul etmiyorsunuz? Sizin için vâridolan sebep bizim için cari değil mi?

Arkadaşlar, muhakkak ki, her hangi bir memleketin bir tedbir alması, bir istikrar tedbiri alması mutlak ondan evvel yapılmış büyük hataların neticesi olmak icabetmez.

KENAN AKMANLAR (Antalya) — Bilâkis.

ZEYYAT MANDALINCI (Devamla) — İnsafî olmak gerektir.

Bütün bunlara rağmen, muhterem arkadaşların, dünya konjonktürünü ve geçirmekte olduğumuz uzvi tahavvülleri bir tarafa atarak fiyat temevvüçlerini arzuya göre bir sebebe dayanmaya imkân yoktur. Bütün bunlara rağmen şurası muhakkaktır ki, bu Hükümet bu fiyat hareketlerini meydana getiren âmilleri yok edebilirdi de. Aneak, bunu biz değil bir iktidar boyunca bir nevi ekonomik ölü politika takibetmiş insanlar yapabilirdi. Bu ise memlekette maltizyen bir sistemin devamına rıza göstermek olurdu. Bizim için millî hayatın gelişmesini görmemezlikten gelmeye imkân yoktu. Tabii kanunların karşısına çıkmıyacağını bilen insanlar olarak lüzumlu barikatları lüzumlu seviyede kurmuş bulunuyoruz. Bunun aksini yapmak hakikatte başka handikaplara götürebilirdi ki, bu da aneak sizin gibi kartezyen ve doğmatik prensip ve metotların tatbikçilerine yaraşır. 1959 bütçesinde hâkim olan espri bir taraftan ekspansiyon yolunda tatbik edilen politikayı de-

vam ettirmek, diğer taraftan da 4 Ağustos 1958 tarihinde alınan istikrar kararlarını kuvveden fiile çıkarmaktır. Son günlerini yaşadığımız bu bütçenin tatbikat süresi içindeki inkişaf seyrini takibetmek bizlere yalnız görülmüş hizmetlerin muhasebesini yapmak değil, aynı zamanda 1960 bütçesini hakkıyla kıymetlendirmek imkânını bahşetmektedir.

4 Ağustos 1958 kararları ile filhakika salim bir expansion yoluna girilmiş bulunmaktadır. Antienflasyonist tedbirler manzumesi diyebileceğim tedbirlerin tatbikatı inkişaf etmektedir. Arkadaşımız bunu şüpheli olarak kabul etmektedir. Filhakika bu gibi tedbirlerin bâzı ahvalde iktisadi hayatta durgunluk yarattığı da vukuattandır. Bu takdirde bu tedbir muvafıktır, denilemez. Zira iktisadi durgunluk «Stagnation» bir cemiyet için hakikatte bir gerilemedir. Müşahedemiz gösteriyor ve yeni bütçemiz bunun bir delilidir ki. Bu tedbirleri muvaffakiyetle inkişaf etmekte bulunuyor.

Nitekim 1959 yılı 6 Milyar 231 milyon lira olan bütçenin 1960 da 7 milyar 621 milyon lira olması % 21,5 nispetinde artması ne demektir. Bunlar zannederim itiraz etmedikleri yegâne rakamlar olmuştur. Bu rakamları her halde başka türlü kıymetlendirmeye imkân yoktur. Bu meyanda yatırım tahsisatının 2 738 000 000 liraya çıkarılması da yine bu yoldaki muvaffakiyeti ifade eden bir keyfiyettir. İstikrar tedbirlerinin yine bu ilk tatbikat devresinde istihsal artmakta, millî gelir tezayüdetmekte, borçlarda imkânlarla nispetle bir tenakus meydana gelmekte, yine aynı suretle memlekette darlık hali zail olmuş bulunmaktadır. Ancak bütün bunlardan çok daha mühim olan bir husus vardır. O da spekülasyon sahasına temayül yolunu tutan tasarrufların, bu tedbirler sayesinde istikametini değiştirmiş ve istihsal sektörüne yönelmiş bulunmasıdır. Bunun müş'iresi, spekülasyon halinin hemen daima meydan muharebeliğini yapan arsa ve bina fiyatlarındaki temevvüçlerde görülebilir. Bunlar nasıl görmemezlikten gelinebilir, nasıl hepisini kapkara göstermek mümkün olabilir?

Şimdi arkadaşlar, bir yıl içindeki fiyat temevvüçlerine geliyorum : Filhakika iktisadi devalüasyonun ve para kıymetinin bir miyarını teşkil eden toptan eşya fiyatları ve geçim endeksleri üzerine eğildiğimiz zaman görüyoruz

ki, Ağustos kararlarında 203 olan geçim endeksleri Mayıs 1959 da 239 a yükselmiş, 29 puvanlık bir artış göstermiştir. Toptan eşya fiyatları ise aynı devre içinde 220 den 239 a yükselmiş yani 19 puvanlık bir yükselme kaydetmiştir. Arkadaşımız bu noktaları işaret ettikten sonra ümitlenme bakımından henüz erken olduğunu söylüyor.

Arkadaşlar, filhakika bu endekslerde muayyen bir tereffü olmuştur. Ancak istikrar tedbiri demek, sihirli bir üfleyişle hayatı olduğu yerde durdurmak demek değildir. Bu tedbirler tesis edilen bir müstevinin altında zikzak halindeki fiyatları muayyen bir seviyede tutmak gayretine mâtuf bir barikat, bir barajı ifade eder. Bunun altında elbette ki, fiyat tahavvülleri olacaktır. Kaldı ki, alınan tedbirler tek istikametli tedbirler değil, zait, nakıslar teşkil eden girift tedbirler manzumesidir. Meselâ, İktisadi Devlet Teşekküllerinin kendi kendilerini idare edebilir hale gelebilmeleri için bâzı maddelerin fiyatlarına zamlar yapılması derpiş edilmiştir. Diğer taraftan iç ve dış fiyatlar arasındaki muvazeneyi tesis için prim usulü kabul edilmiştir. Bunların elbette ki, muayyen maddelere inikâsı olacaktır. Fakat diğer taraftan malî tedbirler, kredilerin, emisyon haemı v. s. nin üzerine kayıtlar konulmak suretiyle bu fiyat tereffülerinin yeni bir enflasyon başlangıcı teşkil etmemesi için stopaj unsuru olarak kullanılmıştır. Bu amelîyenin neticesi hakiki bir muvazene meydana gelineye kadar elbette ki, bâzı ufak tefek fiyat titremeleri olacaktır. Bu akisleri ise istatistiklerde normal olarak görüyoruz. Bunun bir de psikolojik tarafı vardır. İstikrar tedbirleri dünyanın neresinde olursa olsun kabul edildiği zaman gayrimeşru yollarla enflasyonun neticelelerinden müstefidolmuş bulunanlar arasında, acaba bu iş devam edebilir mi şeklinde psikolojik bir dayanma, bir reaksiyon ve mukavemet meydana gelir. Bu mukavemet fiyatların, muayyen ve arzu edilen bir noktada tesbiti üzerinde menfi tesirler yapmaktan âzade kalmaz. Görülüyor ki, fiyat hareketleri, ufak tefek hareketlere rağmen müspet bir çığırdadır. Bu hal istikrar tedbirleri tatbik edilen bütün memleketlerde bu seyri takibetmiştir. Meselâ; bu iş, Fransa'da da aynı şekilde cereyan etmiştir. Bâzı zirai maddelere verilen primler lâğvedilmiş, bu maddelerin üzerinden Devletin himayesi kaldırılınca

otomotikman bir fiyat tereffüü vukubulmuş ve bu fiyat tereffülerine karşı Hükümet beynelmilel ticarete pariteyi, muvazeneyi muhafaza edebilmek için frangın fiyatını bir dolâr 493 franga çıkarmak suretiyle ayarlamıştır. Yani bir devâlüasyon yapmıştır. Bunun karşılığı olarak da muayyen nispetlerde ücret zamları yapılmak suretiyle istikrar kararlarının diğer icapları yerine getirilmiş ve böylece meydana gelen iktisadi muvazenede fiyat temevvüçleri, fiyat hareketleri normal olarak endeksler üzerinde tesirini göstermiştir. Ama buna rağmen muayyen bir zaman sonra durmuş ve Fransa'da istikrar muvaffak olmuştur.

Muhterem arkadaşlarım, emisyon hacmi, ve para hacmi üzerinde Sayın Vekil o kadar geniş izahat verdiler ki, tekrar etmeye lüzüm görmüyorum. Yalnız banka kredileri mevzuunda birkaç noktayı ifade etmeden geçmek istemiyorum.

Arkadaşlarım, bankaların bilecümle plâsmanları, 30 Haziranda vâsıl oldukları seviyede tesbit edilmiştir.

30 Haziran 1959 tarihindeki plâfon dâhili hesaplarda 19 milyon liralık bir düşme gözükmektedir.

Ve kredi mevzuu da kendisini yine büyük bir istikrar halinde göstermiş bulunmaktadır.

Filhakika ticari, smai, zirai ve ipotek mukabili kredilerden ibaret bulunan tasnif, bizlere kredilerin sahalar itibariyle dağılımını takip imkânını veriyor. Fakat kredilerin bu sahaların tâli sektörlerine kadar seyrini takip ve kontrol etmek zarureti kendini göstermiş bulunuyor. Bu hususta Hükümetin Meclise sunduğu selektif kredi tatbikatını mümkün kılacak olan kanun tasarısının, bir an evvel bu lüzumlu suplesi kazandırması ve istikrar tedbirlerinin muvaffakiyeti zımnında ehemmiyeti dolayısıyla, kanuniyet kesbetmesini candan temenni etmek isterim. Bu tasarı kanuniyet kesbedince muhakkak ki, mühim bir boşluk dolacak ve konjonktürün icaplarına göre selektif kredi tatbikatı mümkün olacaktır.

Arkadaşlarım; bir noktada Muhterem Halk Partisi Şözcüsü arkadaşımın tam olarak ifade etmediği ve fakat zihinlerde bir istifham yaratması mümkün olan para darlığı hakkındaki ifadelerinden bahsetmek istiyorum; kendileri dediler ki; filhakika istikrar tedbirlerinin kredi hacmi, para hacmi, emisyon üzerinde ve saire

tesirleri oldu. Ama piyasada da büyük darlık oldu ve bu darlıktan zarar görüldü ve zararı görenler de bilhassa hususi teşebbüs erbabı oldu dediler. Arkadaşlarım, filhakika alınan kararların, muayyen bir stopaj unsuru olması hasebiyle, elbette ki, bir tutukluk yarattığı kabul edilebilir. Ve bâzı hususi teşebbüste bir darlık hali olmuş olabilir. Aneak, bunlar, aktifleri unumiyetle gayrimenkule bağlamış ve döner sermayelerini doğrudan doğruya kredi memba-larından temin etmek durumunda olan müesseselerdir ve bunlar da mahdut sayıda müesseselerdir.

Arkadaşlarım, hususi sektöre ben Halk Partisinin kıymet izafe ettiğini hakikaten bilmiyordum. Halk Partisinin iktidar devresinde hususi sektör ve Hükümet birbirini tamamlayan iki kuvvet değil, birbirine zıt iki kuvvet telâkki edilmiştir. İş erbabı hususi sektör ilk defa olarak, millî varlığımızın inkişafında şerefli yerine bizim zamanımızda oturmuş bulunmaktadır. Bizim arzumuz ve programımızın icabı iktisadi hayatımızı hususi teşebbüsün sağlam ve dinamik gövdesine oturmaktır. Bunun içindir ki, yalnız onun uğraşamayacağı sahalara el atmayız. Ve hattâ onu tek başına cesaret edemeyeceği sahalara dahi maddi ve mânevi teşvik ve yardımlarla sevk etmek yolundayız. (Soldan, bravo sesleri)

İşte arkadaşlarım, 4 Ağustos kararlarının esprisi ve piyasaya inikâs ediş şekli budur.

Arkadaşlar, yeni keşifler ve istihsale yeni tekniğin girmesi sanayide büyük değişiklikleri ve hattâ bazan bâzı sanayi kollarında topyekûn değişiklikleri mucip kılmaktadır. Bunun için de daha büyük sermaye ihtiyacı kendisini göstermektedir. Dünyanın en ileri memleketlerinde dahi bugün para ihtiyacı hakikaten devamlı olarak kendisini göstermekte ve kaçınılmaz bir keyfiyet halinde bulunmaktadır. Bizim memleketimizde ise, her şeyi yeniden yapmak ve büyük envestismanlar yoluna gitmek zorunda bulunduğumuz için, mevcut para miktarı ve yapılan emisyon hacmi ne olursa olsun para darlığı sıkıntısının zaman zaman duyulmasını normal telâkki etmek lâzımgelir.

Bir an için şu akla gelebilir; acaba yeni yatırımlar yolu, expansion poletikası dolayısıyla piyasaya intikal edecek olan munzam pa-

ra dolayısıyla yeni bir enflasyon temayülü doğamaz mı?

Arkadaşlar, 4 Ağustos tedbirlerinin esas sebebi böyle bir temayülün muzır bir neticeye ulaşmasını önlemektir. Eğer bir taraftan pıvasaya intikal eden bu iştirat **gücü tasarruflara** kanalize edilirse; ve böylece elde edilen münzam iştirat gücü istihlâke intikal etmeyip, yeni kıymetlerin tesisine müncer olursa, bir enflasyon tesiri yapmak şöyle dursun; bir bahar yağmuru bereket âmili olur. İşte 4 Ağustos kararlarının esprisi budur. Kaldı ki, piyasaya intikal eden fazlalığı, her an meydana gelen istihsal fazlalığı massetmektedir. Bu suretle para millî ekonomide yerleşmekte yeni bir istikrar teessüs halindedir. Artık bu paraları bu bünyeden çekmek ise bir uzuvdan parça koparmak demek olur. Ve aksi istikamette bir istikrarsızlık doğurabilir.

Arkadaşlar, dış ticaret mevzuunda da yine Sayın Vekil uzunuzadıya konuştuğu için fazla rakamlara girmek istemiyorum. Ancak şu ciheti işaret etmek isterim ki, dış ticaretimiz, henüz ideal rakamlara ulaşmış değildir. Ama hem kemiyet hem keyfiyet bakımından müspet istikamette gelişmektedir. Avrupa Para Ajansı memleketlerine yapılan ihracatımızın artışı yanında umumiyetle ihracatın hacim olarak artışı, açıklarda düşüşler hepsi istikbal için ümit verici ve sevindirici hallerdir.

Borçların artışları üzerinde de arkadaşımız hakikaten o kadar garip rakamlar verdi ki; o kadar teknik ve bâzı araştırmalara ihtiyaç gösteren rakamlar verdi ki, bu hususta Sayın Vekilin teferruatıyla izahat vereceğine şüphemiz olmadığı için üzerinde durmadan geçiyorum.

Muhterem arkadaşlarım, böylece 1959 malî yılı bütçe tatbikatının bir resmigeçidini yaptıktan sonra 1960 senesi faaliyetlerinde bize rehberlik edecek konsepsiyonumuz daha kolaylıkla ve daha iyi anlaşılacak olacaktır, ümidteyim.

Muhterem arkadaşlar, sözlerimize son vermeden evvel müsaadenizle hedefimizi şöylece hülâsa etmek isteriz : Umumi gayretlerimizi ekonomik ve sosyal ekspansiyonun siklet merkezi etrafında teksif etmek ve fakat bu gayretlerin istihlâk üzerinde tahripkâr tesirler yapmasından kaçınılarak enflasyona müncer olmasını önlemek, istihsal artışını temin sadedinde teşvikkâr tedbirlere devam etmek, prodüktivite ve

enstitüsyonel faaliyetlerimizi hızlandırmak ve kader birliği yaptığımız memleketlerle ve beynelmilel teşekküllerle iş birliğini takviye ile ci hazlanma plânlarımızın desteklenmesini temin gayretlerine devam etmek ve bu suretle başladığımız kalkınma hamlelerini dışardan ihtiyaca lüzum kalmıyacak bir seviyeye getirmek. Bugün ise Türkiye desteklenmezlik edilemeyecek, yani dostluğundan vazgeçilemeyecek bir seviyeye gelmiş bulunmaktadır. Bunun içindir ki, borçların yekûnu ne olursa olsun Türkiye'nin ayakta durmasına mâni teşkil edemez. Bilâkis bundan böyle içinde bulunduğumuz hız bizi daha geniş yardımlar alma imkânlarına kavuşturacaktır. Türkiye buna hem umumi politika içinde müstahak ve hem de yaptığı yatırımları dünyanın gözü önüne sermek suretiyle yardımların müsmir olduğunu ayan beyan göstermiş bulunmakla müstahaktır.

Hepinizi hürmetle selâmlar, teşekkür ederim. (Soldan, sürekli ve şiddetli alkışlar)

REİS — Hızlı Oğuz Bekata.

(Sağdan, alkışlar)

HIFZI OĞUZ BEKATA (Ankara) — Pek muhterem arkadaşlarım, sözlerime başlarken, her şeyden önce, 1960 bütçesinin memlekete, millete hayırlı ve uğurlu olmasını dilerim. (Bravo sesleri)

Bir iki noktaya işaret ettikten sonra esas mâruzatıma geçeceğim. Dün Muhterem Maliye Vekili bütçenin tümü üzerinde konuşurken, Türk Milletine Devlet radyosundan bu konuşma yayıldı. Ancak mukabil konuşmayı da yaydığı takdirde; hiç olmazsa Meclis içindeki faaliyetimiz ve görüşlerimiz iki taraflı olarak Türk Milletine tam duyurulmuş olacaktı. Bunun yapılmamış olmasını, Meclis tarihinde, siyasi partilere karşı, eşit hareket edilmeyişinin yeni bir örneği sayarak, teşkil ediyoruz.

Muhterem arkadaşlarım, Devletin bütçesini konuşuyoruz, Başvekil dün yoktu, bugün yine yok, bütçe Maliye Vekilinin bütçesi değildir. Size Parlâmento hayatımda, geçmiş tecrübeme istinaden söyleyeyim ki, bugüne kadar bu şekilde bir bütçe müzakeresine şahidolmamışım. Başvekilin Meclise ve kendi bütçesine alâka göstermesi lâzımdır. Hiç olmazsa bütçe günleri, Başvekilin Meclise gelmesini, bütçe üzerindeki konuşmaları duymasını ve Hükümet erkânının burada bulunmasını vazifelerinin baş-

sartı telâkki ederim. (Sağdan, bravo sesleri, alkışlar)

Muhterem arkadaşlarım, önce kısaca Zeyyad Mandalinci arkadaşımın konuşmasını cevaplandıracağım. Mandalinci arkadaşım nazik olan üslûbuna yakışacak dille dünyanın iktisadi durumuna ait bâzı malûmat verdiler. Doğrudur. Fakat dünya durumu tahlilinin doğru olması; bizim memleketimizin durumunun da doğru olması demek değildir. Bu itibarla Mandalinci'nin objektifliği müdafaa şeklinde başlayan konuşmaları tamamen sübjektif olarak bitti.

Müşterek pazar mevzuunda bir sual sordular. Bu kadar beynelmilel ehemmiyeti, değeri olan ve Türkiye'de herkesi yakından alâkadar eden Müşterek Pazar mevzuunun Türkiye Büyük Millet Meclisine resmen henüz getirilmediğini kabul edesek, bunun üzerinde her hangi bir fikir serdetmenin şu anda bahis konusu olamayacağı da anlaşılır.

Ferid Melen arkadaşımın Baade raporundan bahsetmesi de çok isabetli oldu. Belki şimdiye kadar okunmamıştı. Bu vesile ile Baade raporunun ele alınmasından memleketin kazancı olacaktır. Baade raporu içinde bugünkü tutum lehindeki tek bir cümleyi tahsisen seçip burada okunmuş olmasından dolayı Zeyyat Mandalinci arkadaşımı tebrik ederim.

Yatırımlar hakkında da küçük bir sözüm vardır : Arkadaşlar, bu milletin vekili olan insanların, idrakinde; - bu memlekette, her hangi bir köye çeşme yapan valinin bile, falan vali zamanında yapılmıştır diye adının ebedileştirildiği bu memlekette - yatırımı istemiyen, onun karşısına dikilen insan vatansaver olamaz. (Sağdan, bravo sesleri) Yatırım hakkında iki cümlelik noktai nazarımız şudur. Yatırım, birbirini ikmal ve itman eden bir tercih sırasına göre, plânlı, programlı yapıldığı, ve isabetli bir sisteme dayandığı takdirde memleket hayrına ve faydalıdır. Havadan buğday ekerek gibi, her tarafa bir parça ve birbirini tamamlamayan bir ahensizlik içinde hesapsız, programsız, rasgele yatırım çabuk ve emin netice vermez; randımanlı değildir.

İHSAN DAİ (Gaziantep) — Yuvarlak sözler.

HIFZI OĞUZ BEKATA (Devamla) — Öyle ise bir de ilmi söz söyleyeyim. Yatırımlarda, % 80 e yakın yatırım yeni istihalleri, yeni kıymetleri

sağlayacak sahalara yapıldığı takdirde o yatırım memleketin kalkınmasına kuvvei muharrike olur. Yatırımların yüzde 80 i dondurulmuş; ancak % 20 - 30 u bu sahaya gitmiş olursa umulan neticeyi vermez. Bizde olduğu gibi, (Soldan, nereden biliyorsun, sesleri)

İşsizlik mevzuu üzerinde de objektif ve realist bir söz söyleyeyim. Köylerden büyük şehirlere akın var. Niçin? Köy onları besleyemez hale geldiği için. (Sağdan, bravo sesleri, alkışlar)

Makinanın işsiz bıraktığı köylüye yeni iş sahaları yaratılmadığı için.

REİS — Müdahale etmeyin.

HIFZI OĞUZ BEKATA (Devamla) — Bir nokta daha. Bu milletin büyük ve müşterek bir derdi vardır. Bu müşterek derde beraberce el koymalıyız. Bu müşterek derd şudur arkadaşlar. Başka memleketlerde işsizlik oldu mu sokaklarda ellerinde yafta ile dolaşan insanlar görürsünüz. İş istiyen ve buna karşı sözü olan insanlar vardır. Fakat memleketimizde elinde yafta ile dolaşan insanlar yoktur, yani işsizliğin böyle tezahür eden şekli yoktur.

Bizim memleketimizdeki işsizliğe gizli işsizlik denir. Bugün bakınız, memleket nüfusunun % 80 inin bütün kış devresi kahvelerde pineklemele geçmez mi? (Soldan, bugün mü oldu sesleri) Bu gizli işsizlik halinde bulunan vatandaşları ve köye giren makinanın tasarruf ettirdiği insan gücünü her şeyden önce yeni iş sahalarına sevk etmek eiddi kalkınmanın bir başlangıcı olur.

Mandalinci arkadaşımızın bütün konuşmalarına renk veren cümlesini de cevaplandırayım : «Maskenizi indirin, kurt musunuz, kuzu musunuz?» dediler.

Bu söz, kendilerinin her vakitki kibar diline pek yakışmadığına göre, kuzu görünen bir kurdu ısmarlaması olsa gerek! (Sağdan; bravo sesleri, alkışlar)

Muhterem arkadaşlarım, bütçe bir bakımdan bir rakamlar manzumesidir ve fakat toptan, bir Hükümetin ıeraatının hulâsasını ifade eder. Bu itibarla bütçenin asıl mânasını, bu rakamlar manzumesine hâkim olan zihniyette aramak ve bulmak mümkündür. Bunun içindir ki, bütçe müzakerelerinde, Hükümet ıeraatının toptan tahlili ve tenkidi yapılır. Ben bütçenin maddi yapısından ziyade ona karakterini ve istikametini veren tutum ve zihniyet üzerinde duracağım.

Çünkü arkadaşlarım; bir hükümetin bütün icraatında esas olan ana prensip; «İcrayı Hükümet Etme Telâkkisi» dir. Hükümet icraatına şekil veren işte bu zihniyetin kendisidir. Bu itibarla, bizim her şeyden evvel Demokrat Parti hükümetinin «İcrayı hükümet etme zihniyeti» nede anlaşmamız lazımdır. Eğer bunda anlaşabilirsek, rakamlar ve onun tezahürü olan icranın işlenmesi hususunda anlaşmak da çok kolay olur.

Söz buraya gelmişken, hence pek mühim bir meseleyi dile getireceğim : Mac Millân; Rusya'ya gitti, Kuruchef Amerika'ya gitti, Eisenhower dünyayı dolastı; yakında Rusya'ya da gidecektir.

Bunlar, başka başka ideolojiye inanan âlemlerin liderleridir. Başka başka dinleri ve telâkkileri olan insanlardır. Çalışıyorlar; bir neticeye varmak için. Niçin acaba? Yer yüzünde bir birine - dünya ölçüsünde - zıt meseleleri bir masa etrafında oturup halledebilir miyiz diye!

Büyük Devletler Zirve konferansının diğerleri müşterek bir ümidin peşinde. Bütün bunların hepsi ne içindir? Bir masa etrafında toplanıp, kavgasız olarak, dünyanın en çetin meselelerini halletmek için! Ya biz arkadaşlar? Aynı dinden, aynı dilden, aynı tarihten gelen insanlar; bu memleketin, bu milletin meselelerini aynı anlayış içinde halledebilmenin Türkiye Büyük Millet Meclisinde dahi yolunu bulamıyoruz. (Alkışlar) Yer yüzünde çekile çekile Misakı Millî anlayışı içinde son vatan hudutlarını çizdik. Artık verecek tek karış toprağımız yoktur. Feda ede ede artık tek bir insanımızı dahi fedaya razı olamayacağımız millî bir hassasiyet içindeyiz. Ve koca Türk âleminin bugün yegâne müstakil devleti olarak ayaktaız. Peki. Bütün bunlara rağmen, içinde bulunduğumuz ağır şartların asıl sebebi nedir? İşte ben konuşmalarına bu istikametten girmek istiyorum. Biz, samimî olarak arz edeyim ki, bir dalâlet içindeyiz. Meclis olarak kastedmiyorum.

SEBATİ ATAMAN (Zonguldak) — Halk Partisi olarak kastediyorsunuz.

HIFZI OĞUZ BİKATA (Devamla) — Az sonra göreceksiniz. Biz memleket olarak bir dalâlete sürükleniyoruz. Bunda, huzurunu bozduğumuz cefakâr milletin ne kabahati var? Bu dalâletin sebebini şahsan ben, şöyle teşhis ettim: İcrayı Hükümet etmek telâkkisindeki sakatlık! Bunu

şimdi yüksek huzurunuzda hâdiselere istinadederek, arz edeceğim. Bu doğru hükmü, ben söylediğim için, her hangi bir arkadaşın itirazını önlemek gayesi ile, bunu müşterek ve aksi iddia olunamayacak bâzı kaidelere istinadettirmek istiyorum:

Anayasaya baktığımız zaman görüyoruz ki; «Hâkimiyet bilâkaydüşart Milletindir.» Madde 3. «Teşri salâhiyeti ve icra kudreti Büyük Millet Meclisinde tecelli ve temerküz eder.» Madde 5. «Meclis, Hükümeti her vakit murakabe ve ıskat edebilir.» Madde 7.

Ve nihayet, «Milletin bilâkaydüşart hâkimiyetine mugayir bir gaye takibetmiyeceğimize dair burada yaptığımız yemini de hatırlatayım.

Anayasamızın 4 ncu maddesi diyor ki, «Türkiye Büyük Millet Meclisi, milletin yegâne ve hakiki mümessili olup, millet namına hakkı hâkimiyeti istimal eder.»

İşte arkadaşlar, bütün mesele bu ana prensiplerin içindedir ve gerçek demokrasiye bu yoldan gidilir. Hülâsa edecek olursak, millet namına hükümlerlik Büyük Millet Meclisinin. Teşri ve icra kudreti kendi bünyesinde temerküz eder. Hükümet Meclisin emrindedir. Meclis tarafından her vakit murakabe ve ıskat edilebilir. Ve nihayet hükümetlerin meclislere, parlâmentolara hâkim olmaları, hakları ve hadleri değildir. (Sağdan bravo sesleri)

İşte bizim istediklerimiz de bunlardan ibarettir. Yani, üzerine yemin ettiğimiz Anayasamızın bu esaslarının, ama yüzde yüz tahakkukundan ibarettir.

Arkadaşlarım, bu memleketin Hukuk Devleti vasfını ve Anayasa hâkimiyetini gerçek demokrasiye tesis edecek, tahkim edecek, ızhâr edecek yegâne kuvvet Türkiye Büyük Millet Meclisidir. Buna karşı olan zihniyetle mücadele ise bizim milletvekili olarak başta gelen vazifemizdir.

Şimdi arkadaşlarım, bütün mâruzatıma işte bu ruh hâletinin ve yürekte inanarak ümit bağladığım bu telâkkinin hâkim olduğunu, bundan sonraki konuşmalarımı birer birer ve misallerle anlatmış olacağım. Geçen gün bu kürsüden konuşan Sayın Celâl Yardımcı çok güzel bir söz söyledi. «Meclisi kurtaralım!» dedi.

Meclisi kurtarmanın yegâne çaresini de, bütün parlâmentolar için doğru olan Churchill'in

bir sözünü tekrarlamak suretiyle tesbit etmiş olacağım: «Parlamento rejimimiz kendisini Hükümetin değil; fakat milletin sözcüsü yaptığı için hayatta kalabilmiştir.» Şu halde Türkiye Büyük Millet Meclisini bütün mehâbetiyle ayakta tutmamız, onu Hükümetin değil; her mânasiyle, tam olarak, milletin sözcüsü yapmamıza bağlıdır.

Muhterem arkadaşlar, benim sözlerim bu temel prensibe dayanmaktadır.

Muhterem Başbakanın zihniyeti ise, son Hükümet programında da, şöyle hulâsa olunmuştur:

Hükümet programından okuyorum: «... Her şeyin murakabe ile başlayıp, murakabe ile bittiği zehabını yaratmaya varan bir zihniyetle türlü engellemelere, hattâ sabotajları andıran faaliyet ve hareketlere kadar giden bir sistemi kabul etmeye ve bunun bir memleket için hayırlı ve faydalı neticeler verebileceğine kaani olmaya imkân yoktur.» İşte, Başvekilin icrayı Hükümet etme telâkkisi budur.

Arkadaşlar; demokrasinin çok partili ve parlamento hâkimiyeti cari olan bir rejimin şartlarının başında Meclis murakabesi gelir. Tabii bir Meclis murakabesini korkulu hale koyarak, bunu reddetmek istiyen bir zihniyetin nerelere kadar gidebileceğini misalleriyle arz ediyorum.

Arkadaşlarım, bilâhara cevap verecek arkadaşların, beni değil; bizzat D. P. nin eski ve yeni Genel bakanlarını tekzip durumuna düşeceklerini hatırlatırım. Çünkü ben onların da sözlerine istinaden konuşmama devam ediyorum. Sayın Celâl Bayar, daha; 28 Mayıs 1949 senesinde şöyle buyurmuşlardı: «Bir parti gerek iktidarda olsun, gerek olmasın, ne yapacağını, ne yaptıracağını bilmelidir. Partilerin programları vardır. İktidara geldiği zaman programını tatbik etmekle millete borcunu ödemelidir.» Şu halde Demokrat Parti programıyla iktidara geldiğine göre, millete borçları vardır ve bunları ödemeye mecburdur. Halbuki D. P. iktidarı, programının aksini yapıyor.

İşte şu elimdeki Demokrat Partinin programıdır. Birinci maddesini okuyorum:

(Madde 1. — Siyasi hayatımızın, birbirine karşılıklı saygı gösteren partilerle idaresi lüzumuna inanan Demokrat Parti, Türkiye Cum-

huriyetinde demokrasinin geniş ve ileri bir anlayışla gerçekleşmesine ve umumi siyasetin demokratik bir görüş ve zihniyetle yürütülmesine hizmet maksadiyle kurulmuştur.) (Soldan doğru sesleri)

Demokrat Partiyi idare edenler, bu partinin kurulmasının maksat ve gayesini ifade eden bu birinci maddeyi çoktan terk etmişlerdir. Çünkü bugün memleketimizde demokrasi, geniş ve ileri bir anlayışla gerçekleştirilmek yerine, dar ve geri bir anlayışla memleketten uzaklaştırılmak istenilmektedir. Bu ise Demokrat Partinin kuruluş maksadının tamamen zıddıdır.

3 ncü maddeyi de okuyacağım: (Soldan biliyoruz sesleri) Evet zaten biliyorsunuz: «Partimiz, demokrasiyi millî menfaata ve insanlık haysiyetine en uygun bir prensibolarak tanıy ve Türk milletinin siyasi olgunluğuna inanır.»

Hakikat ve tatbikat ise şudur: Demokrat Partiyi idare edenler gerçek demokrasiyi istemiyorlar. Gerçek demokrasiyi istemediklerine göre; 10 senedir, bunun icaplarını yerine getirmediklerine göre açıkça anlaşılıyor ki, demokrasiyi millî menfaat ve insanlık haysiyetine en uygun bir prensibolarak tanımamaktadırlar. Ve Türk milletinin siyasi olgunluğuna da inanmıyorlar demektir. Nitekim, duymakta ve sezmekteyiz ki, «Memleket henüz geri, halk henüz yetişmemiş olduğu için, önce demokratik iklim yaratılacak ve sonra halk hazmettikçe yavaş yavaş insan hak ve hürriyetleri terilmek istenecekmiş.» Böyle bir tasavvur varmış. (Soldan; böyle şey yok, sesleri)

Arkadaşlar, böyle bir görüşün tezkibini size bir kaç canlı misal vererek yapacağım :

Yıl 1789. Fransız halkı ayaklanmış, Bastil'i kuşatmış, Kralın sarayını kuşatmış bir ağızdan bağırıyor: «Vetoyu istiyoruz, vetoyu istiyoruz!» diye. Eğer Fransız inkılabının başındakiler, Fransız halkı henüz yetişmemiştir; daha «veto» nun ne demek olduğunu bilmiyor, deselerdi, yeryüzüne ışık tutan 1789 İnkılâbı tahakkük edemezdi.

Yıl 1947, Amerika'da, Güvenlik Konseyinde, Rusların mütemadiyen veto, veto demeleri üzerine siyaset âleminin aktüel bir konusu haline gelen «veto» bir hâdise olmuş ve Birleşmiş Milletlerde çetin bir mesele haline gelmişti. Bunun üzerine, Meşhur Gallup Enstitüsü Amerika hal-

kının veto hakkındaki telâkkisini öğrenmek için bir anket tertiplendi. Anket neticesinde anlaşılmıştır ki, vetonun ne olduğunu bilmedikleri için cevap veremiyenlerin miktarı 1947 Amerika'sında iştirakin % 42 sidir. Halbuki yeryüzünün örnek bir demokrasini işte bu % 42 si vetonun ne demek olduğunu bilmiyen Amerikalı vatandaş tahakkuk ettirmiş bulunmaktadır.

Hem ne lüzum var dışardan misal aramaya, Türkiye'den misal vereyim. Yetişmemiş dedikleri Türk milleti (Soldan gürültüler, onu siz diyorsunuz sesleri) (Soldan, hâşa sesleri) Daha iyi ya. Fevkalâde memnunum, arkadaşlarımızın müdahalelerinden, itirazlarından. Çünkü ben sizi hedef tutmuyorum. Bâzi böyle diyenlerin mevcud olduğunu söyledim. Sizin bu tarzdaki müzaheretiniz beraber olduğumuzu göstermesi bakımından tarihe geçecek bir hâdisedir.

Yıl 1950, 14 Mayıs. Türk milleti tek dereceli seçim nedir bilmezken, demokrasi nedir bilmezken, gizli oy, aleni tasnif nedir bilmezken, dört başı mamur, dürüst ve örnek bir seçimle 27 senelik koca bir Partiyi iktidardan düşürmeyi ve yeni bir partiyi iktidara getirmeyi bilebilmiştir. Demek ki, bu millette siyasi olgunluk vardır ve bunu ispat etmiştir. (Sağdan, alkışlar)

Demokrat Parti iktidara bu milletin siyasi olgunluğunun omuzlarına basarak gelmiştir. Böyle bir millete itimatsızlık göstermek; siyasi rüşti yoktur demek (Soldan: Gürültüler, kim demiş, ne münasebet sesleri) caiz ve mümkün değildir. Eğer böyle telâkki edenler varsa ya onlar bu on yıl içinde bu milleti geriletmiş veya millet on senedir demokrasi yolunda daha da ilerlemiş ama böyle diyen insanların zihniyetleri geride kalmıştır. (Sağdan: Bravo sesleri, alkışlar) (Soldan: O düşünceler size ait sesleri)

Arkadaşlar, şimdi bir tek madde daha okuyarak bu bahsi geçeceğim.

Demokrat Parti programının 9 ncu maddesi : «Millî iradenin tam tecellisi, seçimlerin her türlü müdahaleden uzak ve serbest olarak gizli rey ile yapılmasına; ve siyasi partilerin eşit haklara sahip bulunmasına bağlıdır. Seçimlerin serbestliğini bozacak hareketleri millî hâkimiyete karşı işlenmiş bir suç addederiz.» (Soldan: Doğru, doğru sesleri)

Demek ki, siyasi partilerin eşit haklara sahip bulunması, millî iradenin tam tecellisi şartlarının başında gelmektedir. Bu haklar diğer

partilere hiç verilmediğine göre, bu cins düşünenler, bu cins tatbikatta bulunanlar millî iradenin tam tecellisine; millî hâkimiyete karşı suç işliyorlar demektir. (Sağdan; bravo sesleri, alkışlar) (Soldan; nereden çıkartıyorsun, sesleri) Program diyor, ben demiyorum. Ben tefsir ediyorum. (Sağdan; bravo, sesleri)

Arkadaşlarımız; bir demokraside parti programlarının zıddını yapan bir fikir ve prensip tanımayan zihniyeti asla tervicetmediğimizi ve asla benimsemediğimizi ifade ederek, başka bir noktaya geçeceğim.

Muhterem arkadaşlarımız; dikkat buyurulursa sözlerimi, hep hayır, öyle değildir, denmesi mümkün olmıyan, daha çok Demokrat Partinin sahip çıkması lâzımgelen mesnetlere bağlıyorum. Demokrat Parti iktidarını teşkil eden arkadaşlarımızın ve Hükümetin ileri sürdüğü mesnetlere bağlıyarak bir iki noktai nazar daha serdedeceğim. Hükümet, programları her vakit şunu söylüyor: Benim programım mesnetlerini, ruhunu Demokrat Partinin programında bulur, diyor. Dünyanın her tarafında bu böyledir. Bir parti iktidara geldiği zaman Hükümet, bu parti programının tatbikatını yapar, icraatını gösterir. Bu itibarla bu böyledir. O halde Sayın Menderes Hükümet programlarını parti programına intibak ettirmek ve bu programdaki fikirlere de, icraatıyla sadık kalmak mecburiyetindedir. Dünyanın her tarafında, parlamenter rejimlerde usul budur. Bunun dışına çıkmazsınız. Halbuki Hükümet, kendi programına da sadık ve prensiplere saygılı değildir.

Şimdi artık delik deşik olan daha eski Hükümet programlarımızın hepsini bir yana bırakarak, son, en yeni 1957 sonunda huzurunuzda okunan Beşinci Menderes Hükümeti programının sâdece birkaç maddesi üzerinde duracağım. Bu programla meclise ve millete neler taahhüdedilmiştir. Buna mukabil neler yapılmıştır, göreceğiz. Bu programı muhterem Menderes 4. XII. 1957 de bizzat huzurunuzda okudu. Büyük Mecliste tecelli eden itimat reyini Menderes'in şahsına değildir, bu programdır. O halde bunu tatbik etti ise yerinde kalması için bizim de kendisine destek olmamız adeta lâzımdır. (Soldan; gülüşmeler, siz rey verdiniz mi, sesleri) Ruhan tasvibetmemiz, demek istiyorum.

Sonunda bu sözümün ne demek olduğunu arz edeceğim.

Programda, Hükümet: «İktisadi düzene zararlı tesirler icra eden âmilleri ortadan kaldırmak ve hususile fiyat mürakabesini tam mânâsiyle temin edebilmek için Millî Korunma Kanunu üzerinde ehemmiyetle durmak, bu çalışma devremizin fârik vasıflarından olacaktır.» diyor. Açıkça anlaşılmaktadır ki, Hükümet, yakın geleceği bile görememiştir. İktisadi hayatın idaresi kendi iradesinden çıktığı için, Hükümet, programındaki bu resmî görüşünü, Hükümetin bizzat kendisi tekzibetmiştir. Nitekim fiyat mürakabesinden artık vaz geçmiş ve üzerinde ehemmiyetle duracağım dediği Millî Korunma Kanununun kaldırılmasını da artık bir zaruret olarak ele almıştır.

Yine Hükümetin programından okuyorum: «İstihsalı, imali, ithali zamanında, yerinde ve kaynağında ele almak ve müstahsılın, imalâtçının, ithalâtçının velhasıl iş hayatındaki vatandaşların, meşru kazançlarını korumakla beraber, malların müstehlike intikalinde gayritabii ve gayrimeşru telâkki edilebilecek bütün fiyat artırımlarına imkân ve mahal vermemek esaslı vazifemiz olacaktır.»

Buna rağmen Hükümet, bizzat kendi elindeki ve inhisarındaki, hizmetlere ve mallara gayritabii sayılabilecek fiyat zamlarını bizzat yapmak suretiyle sözünü tekzibetmiş, taahhüdünü ortadan kaldırmıştır.

Ve bu programı üzerinden sekiz ay geçmeden, 4 Ağustos 1958 de Türk parasının kıymetinin yüzde 69 unu; yüz kuruşun 69 kuruşunu budayıp atmak suretiyle düşürdüğü için, hariçten gelen ithal mallarını; üç misli, dört misli artırmak suretiyle de programını tahriletmiştir.

Her iki sebep ve sair âmilleri yüzünden bütün bu fiyat artışları piyasadaki diğer hizmetlere ve mallara da sirayet ve inikâs ettiği eihetle, Hükümet programındaki vazife yapılamamış; bunun tam zıddı tatbik edilir ve zıddı muvaffakiyetle neticelenir hâle gelmiştir.

SERVET SEZGİN (Çanakkale) — Ne mantık.

HIFZI OĞUZ BEKATA (Devamla) — Şimdi arkadaşlarım; son çıkan aylık İstatistik Bülteni ile (Numara 68) yani, Hükümetin kendi

resmî neşriyatından rakamlarla, kendilerini tektip ve sözlerimi ispat edeceğim. Burada ne mantık diyen arkadaşımı da Hükümetin programıyla, İstatistik Bültenindeki rakamların susturacağım, sözle değil.

Hükümet programı, okunduğu zaman 1957 nin sonu gelmişti. Neydi program taahhüdü? «Bütün fiyat artırımlarına imkân vermemek esaslı vazifemiz olacaktır» diyordu.

Kim?.. Hükümet!.. Nerode?. Meclise arz ettiği resmî programında. Kim tekzibediyor bunu? Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğünün rakamları : (1948 de 100 olarak toptan eşya fiyatları endeksi)

	1957 sonunda	1959 da		
Gıda maddeleri	199	iken 232	ye	çıkmıştır
Ham maddeler	194	» 268	e	»
Menusucat maddeleri	135	» 238	e	»
İç piyasa	179	» 265	e	»
İhracat	186	» 191	e	»
İthalât	179	» 322	ye	»
Umumi endeks	188	» 257	ye	»

Merak edip okumak isteyen arkadaşlar bu rakamları aynen 34 - 35 nci sahifelerde bulabilirler.

Şu halde Hükümet programının % 100 aksi bir netice alınmıştır.

Hükümet programından birkaç cümle daha okumak istiyorum : «İtimadınıza mazhar olduğumuz takdirde, Hükümet bu vazifeyi bir gün dahi ihmal etmeyecek ve sebepsiz fiyat artışlarıyla daimî mücadele halinde bulunacaktır.» Hükümet, Meclisten itimadı bu sözleri bu taahhüdü üzerine aldı. Fakat buna rağmen sebepsiz fiyat artışları bizzat Hükümet tarafından tahrir edilmiştir. Hariçte ise, paramızın düşürülmek suretiyle yine bizzat Hükümet tarafından fiyatlar kameçlanmıştır. Bu sayede şu neticelere vâsıl olunmuştur.

Şimdi de asgari hayat pahalılığını ifade eden geçinme endekslerine ait yine aynı bültenen birkaç rakam okuyacağım.

(1955 = 100 alınarak, Ankara geçinme endeksi)

1957 sonunda 1959 da

Gıda maddeleri	127,7	iken	192,6	ya yükseldi
Giyim maddeleri	127,3	»	176,7	ye »
Ev masrafları	115,9	»	166,8	e »
Çeşitli masraflar	114,4	»	228,1	e »
Umumi endeks	122,2	»	187,5	e »

Ve arkadaşlarım, burada da kalmamış, Hükümetin bir gün dahi ihmal etmeden mücadele edeceğini bildirdiği bu hayat pahalılığı Hükümeti yenmiş ve bizim hudutlarımızı da aşmış ve dünya ölçüsünde bir derece, hayat pahalılığında dünya milletleri arasında bize ikincilik derecesini getirmiştir. (Sağdan bravo sesleri, alkışlar) Bunu da aynı İstatistik Bültenininin 161 nci sayfasında görüyoruz. İşte okuyorum : 1953 senesi 100 itibariyle dünyada hayat pahalılığında Brezilya 310 ile birinci ve Türkiye 208 ile ikincidir. (Sağdan, alkışlar)

Şimdi arkadaşlarım, pek çok olan bu tezatları sizler de bildiğiniz için geçiyorum. Yalnız bir tanesi üzerinde daha durarak bu bahsi kapatacağım.

Yine Hükümet programında şu katî teminat verilmiştir : «Ayrıca alacağımız türlü vegeheli iktisadi tedbirlerle de mâkul ve tabîî fiyat nizamını devam ettirmek ve Türk parasının kıymetini korumak ve hattâ artırmak gayesiyle hareket edeceğiz.» Bu program burada okunup, ve bu taahhüt üzerine Meclis Hükümete itimat reyini verdikten 8 ay sonra, 4 Ağustos 1958 de, değerinin korunması ve yükseltilmesi Hükümetçe resmen taahhüdedilmiş bulunan Türk parası değerinin üçte ikisi; % 69 u, yani her 100 kuruştan 69 kuruşu atılmış ve her 100 kuruşun ancak 31 kuruşu elde kalmıştır. (Sağdan, bravo sesleri)

Arkadaşlar, beni anladığınızdan eminim. Bunları ben söylemiyorum. Bunları, resmî istatistikler söylüyor. Bunları Sayın Menderes'in Hükümet programı söylüyor. Bunları Hükümetin icraatı söylüyor. Sizi temin ederim ki, yeryüzünde, gerçek bir demokraside, bir Meclis karşısında, bu zihniyette, programını bu şekilde çığnemiş olan herhangi bir Hükümet asla yerinde kalamaz. (Sağdan, bravo sesleri, alkışlar)

İşte bu, murakabesizliğin şaheser bir örneğidir. (Sağdan, bravo sesleri)

SERVET SEZGİN (Çanakkale) — Onu Türk Milleti bilir, önümüzdeki seçimlerde belli olur.

HIFZI OĞUZ BEKATA (Devamla) — Elbette. Muhterem arkadaşlarım; mesele çığırından bir kere bu ölçüde çıkmaya görsün. Çıkıverdi mi, murakabesizliğin, bu tarz icrayı Hükümet etme telâkkisi ve zihniyetindeki insanları nerelere kadar götürebileceğinin bir başka hazin misalini de şimdi vereceğim.

Buraya kadarki mâruzatımla Demokrat Parti programının çığnediğinin ve Hükümetin bizzat kendi programını da çığnediğinin misallerini verdim. Bu kadarla kaldı mı? Hayır. Anayasaya da bu ölçüsüz cesaret sirayet etti. Bir misalini vereceğim :

Başka memleketlerde Anayasayı bilmiyen çocuklar sınıf geçmez. Anayasanın bir hükmünü ihlâl eden herhangi bir politikacının ise siyasi hayatı biter. Şimdi buna rağmen, memleketimizde neler olmuştur? Söz olarak değil, misalleriyle arz edeceğim.

Anayasamızda bellibaşlı birkaç maddenin hulasası şudur : «Her Türk hür doğar; hür yaşar.. Türkler kanun nazarında müsavidir... Her türlü zümre ve fert imtiyazları memnudur... Şahsi masuniyet viedan, tefekkür, kelâm, neşir, seyahat, hak ve hürriyetleri Türklerin tabîî haklarından... Can, mal her türlü taarruzdan masundur...» Bunlar bizim Anayasamızın bazı maddelerinin hulasası. İşte biz bu Anayasa hükümlerinin yazıldığı gibi, vatandaşlara eşit tabîî edilmesini istiyoruz. Fert ve parti imtiyazları olmasın istiyoruz. Bu tabîî haklar ve hürriyetler Türk vatandaşlarına kemaliyle verilsin, vatandaşlar tarafından doya doya tadılsın istiyoruz. Kanun nazarında; idare nazarında herkes müsavi olsun istiyoruz. Ve Türkiye Büyük Millet Meclisi bütün bunların teminatı, mehabetli son sığınağı ve müsamahasız murakıbu olsun istiyoruz. Burada sizinle ayrı olan bir tarafımız yok. Çünkü Anayasa hâkimiyeti, hukuk Devleti nizamının şartıdır. Rejim dâvası da her şeyden önce, bir hukuk Devleti olmanın mücadelesıyla başlar. Hiçbir hukuk Devletinde, Anayasa değil; benim arzularım hâkim olacaktır, diyen zihniyet yaşayamaz, yaşatılamaz. Anayasa kalkınca keyfilik gelir. Şu halde cemiyetin huzurunun şartı, hukukun hâkimiyetidir.

Arkadaşlarım, demokrasilerde Anayasalar fertleri bağladığından çok, hükümetleri bağlar. (Sağdan, bravo sesleri) Çünkü hükümetler meşru salâhiyetlerinin temelini Anyasadan alırlar. (Sağdan, bravo sesleri) Eğer bunlar olmazsa hukuk Devletin temelinde çatlama olur. Fertlerin, idare edenlerin iradeleri kanunların üstüne çıkar. Parlâmentolar büyük ve hakiki vazifelerini, bilhassa tesirli murakabelerini yapamaz hale gelirler.

Bir hukuk Devletinde vatandaşların asgari temel haklarından olan eşitlik, fikir hürriyeti, söz ve yazı hürriyeti ve nihayet mülkiyet hakkı bugün memleketimizde kanun dışı şahsi müdahalelere mâruz kalmakta ve Anayasamız ciddî bir buhran geçirmektedir. (Sağdan, bravo sesleri)

Şimdi sizlere bunun bir iki canlı misalini vereceğim. Biz Anayasa üzerine yemin etmişizdir. Halbuki bakınız nasıl ihlâl edilmiştir. Anayasamızın 74 ncü maddesini okuyorum : «Madde 74. — Umumi menfaatler için lüzumu, usulüne göre anlaşılmadıkça ve mahsus kanunları mucibince değer pahası peşin verilmedikçe hiçbir kimsenin malı istimval ve mülkü istimplâk olunamaz.» Bunu Anayasa diyor...

SELİM ERENGİL (İstanbul) — Onun hesabını gördük.

HIFZI OĞUZ BEKATA (Devamla) — Hayır onun hesabı yanlış görülmüştür, düzeltereğim. (Gülüşmeler) Bu Anayasa maddesinin nasıl ayaklar altına alındığına dair, bakınız sizlere gazetelerde neşredilmiş bulunan bir mahkeme kararını okumak suretiyle misal vereceğim : «Haydarpaşa Hastanesi eski Başhekimiyi Eyüp Aksoy istimplâk edilen gayrimenkulünün bedeli uzun zamandır ödenmediği için İstanbul Belediyesi aleyhine dâva açmış, dâvayı kazanmış ve mahkeme belediye ait iki muayyen arsanın satılarak, bedelinin istimplâk alacaklısına ödenmesine karar vermiştir.» Bu misal İstanbul'daki binlerce hâdiseden biridir. Görülüyor ki, Anayasamızın çiğnendiği mahkeme kararıyla sabittir. (Sağdan; bravo sesleri) Şimdi bir arkadaşım dedi ki, bunların hesabı görüldü. Görülmediğini anlatmak için söylüyorum. Bir Demokrat Parti sözcüsü Mecliste, geçenlerde huzurunuzda şöyle söylemiş. 19 Şubat 1960 tarihli Zafer gazetesinden okuyorum, başkası değil : «Rızaen ferağ vermiyenler hakkında da aynı maddenin mütaakıp

hükmüne tevfikân, istimplâk bedeli bankaya bloke edilerek mahkemeden tescil kararı alındıktan sonra gayrimenkule belediyece vaziyed olunmaktadır.» Bunun böyle olmadığını bahsettiğim mahkeme kararı göstermiştir. Dahası var. Geçenlerde Büyük Meclisten İstanbul Belediyesine 50 milyon liralık bir Yardım Kanunu çıktı. Bu yardım, ödenmemiş istimplâk borçlarına tahsis edileceğine göre, Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasamızın 74 ncü maddesinin ihlâl, ilga ve iptal olduğuna resmen de muttallidir. (Sağdan, bravo sesleri)

İşte bunun başka delilleri :

Şimdi arkadaşlar; 5 Şubat 1960 tarihli Zafer gazetesinden Anadolu Ajansının tebliğini okuyorum :

Başlık şu : «İstanbul'un istimplâk bedelleri» «Büyük Millet Meclisinde, Hükümetin teklifi gereğince, İstanbul Belediyesine 1959 malî yılına aid olmak üzere verilen 50 milyonluk ek yardım tamamen İstimlâk borçlarının tasfiyesine tahsis edilmiştir. Bu mevzu ile ilgili olarak İstanbul Belediye Reisi Kemal Aygün, bugün Anadolu Ajansına aşağıdaki beyanatta bulunmuştur : İstimlâk borçlarının kısa bir zamanda ve süratle ödenmesi hususunda her türlü hazırlık ikmal edilmiş ve bugünden itibaren de tediyeye başlanmıştır.»

Yine 6 Şubat 1960 tarihli Zafer gazetesinden, okuyorum. Yine Anadolu Ajansını veriyor. Başlık : «İstanbul'un istimplâk borçları» «Belediye tarafından istimplâk borçlarının tediyesine muntazam bir şekilde devam edilmekte, ilk plânda 50 bin liraya kadar ki, alacaklar ödenmektedir.»

Şimdi açıkça görüyoruz ki, arkadaşlar, Türkiye'de Anayasamızın 74 ncü maddesine göre bedeli peşin verilmeden istimplâk yapıldığı gayrikabili inkâr bir vakiydir. Bu suretle Anayasamızın ihlâl ve ilga olduğu ise Anadolu Ajansı vasıtasıyla sâdece Türk umumi efkârına değil; dünyaya da yayılmış bulunmaktadır. Esasen bunu ilândan çekinen de yoktur.

Şimdi arkadaşlarım; Anayasamızın 103 ncü maddesini de hatırlatarak bu bahsi de kapatacağım : «Teşkilâtı Esasiye Kanununun hiçbir maddesi, hiçbir sebep ve bahane ile ihmal veya tadil olunamaz.»

Yukardaki misal ve yüzlerce gösteriyor ki, Anayasamızın 74 ncü maddesi değil ihlâl; ilga edilmiştir; iptal edilmiştir. Böyle bir suça kar-

şı Ceza Kanununda ne yazıldığını ağzıma almak istemiyorum. Bu kadar ağır bir müeyyidesi bulunan kanunları dahi hiçe sayabilecek, göz yumacak zihniyetleri ve hareketleri milletvekilleri olarak Anayasa üzerine yemin eden insanların hoş görmesi aklın alabileceği bir hâdise değildir (Sağdan bravo sesleri, alkışlar)

Muhterem arkadaşlarım, buna benzer hareketi, dünyada hukuk devleti nizamı içinde bulunan, hiçbir yerde, hiçbir Hükümet adamının değil yapması, teşebbüs etmesi dahi mümkün değildir. (Sağdan, bravo sesleri) Evet, İstanbul'da güzel yollar yapılmıştır, güzel meydanlar açılmıştır. Hepsini iyi ama, bunlar Anayasa çiğnenmeden de yapılabilirdi. Yarın bu güzel yollara ve meydanlara bakan, memleket ve millet mesuliyetini vicdanlarında taşıyan insanlar, bu yolların ve meydanların altında Türk Anayasasının çiğnendiğinin ıstırabını çekerek müteallim olacaklardır. (Sağdan, bravo, sesleri)

Burada meşhur bir hâdiseyi nakledeceğim, tafsilâtını söylemeyeceğim, bilirsiniz. Büyük Fredrik Potsdam Sarayı yanındaki yel değirmenini satın almak ister, değirmenci vermez. Ve değirmenci : «Sen Kıralsan Berlin'de de Alman hâkimi var!» der. Bunun üzerine Kırılın gücü yetmez.

İşte Anayasanın çiğnenmesi karşısında Türkiye'deki vatandaş «Sen Başvekilsen bu memlekette Anayasa var!» diyebilmeli ve Büyük Mecliste bunun teminatını bulmalıdır. Bunu hüsrana mahkûm edemeyiz. (Sağdan, bravo sesleri, alkışlar)

Arkadaşlarım; işte biz Anayasayı bile çiğnemekten çekinmeyen bu tarz ierayı hükümet etme zihniyetine karşıyız..

Bu istimlâk tatbikatının da vatandaşların yüreklerindeki tortulanmış ıstırabını anlatmak için T. B. M. M. Arzuhal Encümeninin 17. II. 1960 tarihli, haftalık karar cetvelinden sadece bir şikâyet sahibine ait tipik arzuhal hulâsasını okuyacağım. (Sayfa 11.)

«Arzuhalin hulâsası : Mâliki bulunduğu 10 dönümlük tarlasının tam ortasından, yol geçirilmesi suretiyle ikiye bölündüğünden ve 17 400 lira bedeli istimlâke mukabil 6 090 lira kıymet takdir olunup, 7 830 lira da Şerefiye Resmî tahakkuk (Sağdan gülüşmeler) ettirilerek kendisinin 740 lira borçlu çıkarıldığından, dahası var arkadaşlarım.

«Bundan başka hiçbir alâkası olmadığı halde bir de 309 lira, adına yola iştirak payı tahakkuk ettirildiğinden ve ikiye bölünen arsasından bir kısmı da yeşil saha sayılarak tefrik edilmiş bulunduğundan; parsellettirmeyi de müsaade edilmediğinden şikâyeti ve mağduriyetinin bertaraf edilmesi talebini» mutazammındır. (Sağdan hangi partiden sesleri)

Bu Meclise intikal etmiş hâdiselerden biridir. Bunun üzerinde her hangi bir mütalâaya lüzum görmüyorum. Çünkü misal kâfi derecede veciz.

Muhterem arkadaşlarım; iş bu hale bir defa geldi mi, artık hükümetin Anayasayı, kendi programını, parti programını bu telâkki havası içinde hor görmesi tabii olunca Meclisin veya halkın huzurunda verilmiş sözlerin de elbette kıymeti kalmaz ve söz tutulmaz. Çünkü kendisinden hesap soran yoktur, murakabe ve mesuliyet endişesi yoktur. Biz ne diyoruz? Yatırımlar, yanlış, programsız ve plânsız yapılmış ve iyi idare edilmemiştir. Yatırımların birbirini tamamlayan bir sisteme bağlı ahenkli olması lâzımdır. Bütün bunları nazara almadığı için hükümet yatırımları randımanlı hale koyamamış, umulan gerçekleştirememiş işler zamanında yapılamamış, hesaplar isabetli olmamıştır. Bu yüzden istihsalimiz ihracatımızı artıramamış, çoğalan nüfusumuzun istihlâkını karşılayamamıştır. Sayın Başbakan ise diyor ki, «sizleri temin edeyim ki, başlamış olduğumuz işlerin hepsi, gününde, hattâ gününden evvel bitecektir.» Tamam. Bu söze rağmen yanlış politika yüzünden yatırımlar, temel atmalar duraklamış, atılan temeller yükselmemiş olmuştur. Zamanında bitirilen ve ilk keşfiye uygun bedelle biten iş yoktur. Muhtelif vilâyetlerden şu birkaç misal Başbakanın sözünün tutulmamış olduğunu göstermeye yeter.

İşte hesapsızlığın, israfın, sözünde durmamanın canlı misalleri : Hırfanlı barajı 1958 de bitecek, 200 milyona mal olacaktı. 400 milyondan fazla ayrılmış ve henüz tam bitmemiştir. Yine İktisadi Devlet Teşekküllerinin son 1959 umumi heyetinde tetkik edilen 1957 çalışma yılı sonuna göre tesbit ettik ki, çoğu 1955 te teşebbüs edildiği halde :

1. Antalya Pamuklu Dokuma Fabrikası 23 milyona çıkacaktı, 73 milyonu geçecektir. Bu gidış değişmezse 15 yılda bitebilecektir.

2. Karaman İplik ve Mensucat Fabrikası,

16,5 milyon liraya çıkacaktı, 60 milyonu aşacaktır. Bu gidişle ne zaman işler bilinemez.

3. Maraş Dokuma Fabrikası; 16 milyona çıkacaktı, 56 milyonu bulacaktır. Bu tempo değişmezse 24 senede ancak bitmesi mümkündür.

4. Manisa Pamuklu Mensucat Fabrikası, 25 milyona çıkacaktı, 59 milyonu geçecektir. İkmal için daha 41 milyon liraya ihtiyaç vardır.

6. Eskişehir Basma fabrikası 30 milyona çıkacaktı, 114 milyonu geçeceği hesaplanmaktadır. Daha 106 milyon lira ödenmemiştir.

7. Çuval fabrikası 82 milyona mal olacaktır ve fabrikanın ne zaman biteceği belli değildir. Çünkü daha 81 milyon liraya ihtiyaç vardır.

8. Ordu Boya fabrikası için henüz 500 000 lira ödenmiştir; 22 milyona çıkacaktır. Ne zaman biteceği malûm değildir.

9. Denizli Mensucat fabrikası, 2 milyonu ödenmiştir. 58 milyona çıkacaktır.

10. Nevşehir İplik ve Mensucat fabrikası 2 milyon lirası ödenmiştir, halbuki 67 milyona mal olacaktır.

11. İzmit Mensucat boyaları fabrikası 32 milyona mal olacaktır, teşebbüs olduğu yerde durmaktadır.

12. İçel Kâğıt sanayii, 8 milyonu ödenmiş ve henüz arsası almabilmiştir. 194 milyona çıkacaktır.

Bu ve benzeri teşebbüsleri hususi sektör finans edemez haldedir. Resmî sektörün de takati yoktur.

Şimdi arkadaşlarım, İktisadi Devlet Teşekküllerinin de bu murakabesizlik ve kayıtsızlıktan dolayı ne hale geldiklerini görebilmek için kısaca gözatmakta fayda vardır.

Yüksek Murakabe Heyeti, bildiğiniz gibi, hâdiselerin iki sene arkasından bir müşahit olarak gelebilmekte, sâdece raporlar yazmakta ve hiç tesiri olmamaktadır. İktisadi Devlet Teşekkülleri Umumi Heyeti ise emrivâkileri tescil mekanizması olarak çalışmakta; Hükûmete direktif vermekten uzak kalmakta ve hele bunları yerine getirmek imkânına sahip bulunmamaktadır.

Bu itibarlardır ki, İktisadi Devlet Teşekküllerinin mühim bir kısmı malî ve idari bir buhran içindedir. İşte birkaç misal. Bunlar 1959 Heyeti Umumiyesinde tetkik edilen 1957 çalışma ve hesaplarında tesbit edilmiş ve zaptı geçmiştir.

Etibank Limited Şirketi, 2 590 494 lira zarar etmiştir.

Armutçuk Kömür İşletmesi 4 957 372 lira zarar etmiştir.

Kuzey, Batı - Anadolu Elektrik İstihsal ve Tevzi Müessesesinin ödenmiş sermayesi 60 milyondur. Bir yılda 21 milyon zarar ederek sermayesinin üçte birini yemiştir.

Kömür Satış ve Tevzi Müessesesi, sermayesi 3 milyon liradır. Buna rağmen bir yılın 8 ayı içinde 3 221 021 lira zarar etmiş; yani sermayesini tamamen tüketmiştir.

Ereğli Kömür İşletmesinin, ödenmiş sermayesi 126 milyondur. Yalnız bir bilânço yılı içindeki zararı 118 milyon 960 bin liradır. Mütetarakim zararı ise 311 milyon liradır. Yani ödenmiş sermayesini üç defa tüketmiştir.

Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu ve Müesseseleri, istihsalını devam ettirebilmek ve arttırabilmek için muhtaç olduğu tesis malzemesi bedellerini ödemek imkânlarından mahrumdur. Bu müessese işçi yevmiyesini ve işletme masraflarını ödemek için bile borçlanmak mecburiyetindedir. Müessesenin senelik borçlarının faizi 61 633 626 liradır. Bu faiz, tediye olunmuş sermayesinin % 38'idir. Kurumun 1958 yıl sonu itibarıyla borcu 858 milyon 111 bin 774 liradır. Bu suretle Kurum, ödenmiş sermayesini 6 defa bitirmiştir.

Etibank'a gelince: Bütün bu müesseselerin kaynağı olan Etibank ise büsbütün acemak durumdadır. Ödenmiş sermayesi 105 milyon olan Etibank'ın aynı yıl içinde; yalnız Ereğli Kömür İşletmesine açtığı kredinin yekûnu, ödenmiş sermayesinin 7 mislini ifade eden 713 milyon liradır.

İşte yekûnu bir buçuk milyarı aşan Etibank camiasının malî bünyesi ve umumi durumu budur.

Görülüyor ki, arkadaşları bu alâkasızlık, bu murakabesizlik yüzünden, bir kısım İktisadi Devlet Teşekkülleri, artık gayriiktisadi Devlet Teşekkülleri hâline getirilmiştir. (Sağdan, bravo sesleri Bütün bunlara karşı Hükümetin verdiği cevabı merak edeceksiniz. Bunu size matbu rapordan okuyorum. İktisadi Devlet Teşekküllerinin 1959 Umumi Heyet zaptı basılmıştır. Cilt 20, matbu 53 nü sayfa: Bizzat sordum: Ne olacak? diye. Cevap şudur: «Bizim adımız Hidir; yapabileceğimiz budur!» (Sağdan: Kim söyledi sesleri) Benim şahıslarla işim yoktur. Prensipleri konuştuğum için, bırakıyorum şa-

hısları. İşte bütün bunlar murakabesiz icrayı Hükümet etme zihniyetinin hazin neticeleridir.

Şimdi muhterem arkadaşlarım, mühim bir meseleye geldik. Bu mühim meselenin muhterem Maliye Vekili tarafından dikkatle dinlenmesini rica edeceğim. Çünkü birbirimize tatlı bakacağız, ama gerekli hesabı da soracağız. Sayın Maliye Vekili bir sene evvel bu kürsüde konuşurken benim, para mevzularını bilmediğimi ifade etti ve bunu Türk radyosuyla dünyaya yaydı. Ama düşünmedi ki, bir sene sonra aynı insan çıkıp birtakım şeyler söyleyebilir. (Sağdan alkışlar) Şimdi arkadaşlarım, bütün izahatım aynı meseleyi hep iri harfle yazılı bir döviz olarak karşınıza getirmiş olmak için söylenmiştir. O döviz şudur: «İcraı Hükümet etmek telâkkisi!»

Bu telâkki eğer Hükümet adamlarının kafalarına hukuk devletlerinin ve parlamenter rejimlerin icabettirdiği şekilde, iyi yerleşmezse bizler, hepimiz gideriz; ama bu mücadele devam eder. O halde ne yapıp yapıp Meclisin hâkimiyetini Hükümete şeklen değil, müessir murakabe ile fiilen kabul ettirelim. Hükümetten, Meclis karşısında daima hesap vermeye mecbur, mevkînin mesuliyetini taşıyan bir siyasi heyet haline gelmesini talebetmek durumundayız. Aksi halde Hükümet yalnız fikirlerin, prensiplerin, program ve kanunların dışına çıkmakla kalmaz. Memleketin başına büyük zararlar da getirir. İşte bunun yeni bir örneği: 1959 yılının ortalarında Hükümet bir icraatta bulundu. Bu icraat ile bizzat kendisinin hataları, ihtiyatsızlıkları ve yanlışlıkları yüzünden, halen Türk Milleti Hazinesini ceman 2 milyar; iki milyon değil, iki milyar 423 milyon 800 bin lira tazminat ödemeye mecbur duruma getirdi. 2 423 800 000 lira. Şimdi bunun huzurunuzda ne olduğunu kısaca arz edeceğim. Bu borç aslında Devlet borçları dışında şahısların borcu iken bugün Devlet borcu haline gelmiştir. 1953 den beri dışarıdan memlekete mallar geliyor. Bu ithal mallarının karşılığı olan paraları tüccar, ithalâtçı Merkez Bankasına ödüyor. Fakat Hükümet bunun, yani ödenen paranın transferini, daha önce aldığı tedbirlerin isabetsizliği yüzünden veya hiç tedbir almadığı için, yapmıyor. Hulâsa, hariçten mal gelmiş, ithalâtçı borcunu ödemiş, Hükümet bu parayı yabancı alacaklıya ödememiş bulunuyor.

Bu suretle tüccarın ödediği paralar Merkez Bankasında kaldı, transfer edilmedi. İşte ariyere borçlar böyle teşekkül etti. Bu borç paraları böylece devam ede ede büyüdü. Ve 1958 in 4 Ağustosuna kadar geldik. Arkadaşlarımızın bir çokları bilirler, 4 Ağustosdan önce de bu gibi meselelerle alâkalı hiçbir tedbir almadan Hükümet paramızın değerini üçte iki düşürdü. Bakınız bu yüzden, şahıslara ait ticari borçlar ne hale geliyor:

1. 4 Ağustosa kadar memlekete gelmiş olan malların parası borçlu şahıslar tarafından Merkez Bankasına ödenmiş, fakat Hükümet transfer etmediği için, alacaklı yabancı Devletin tebaasına ödenmemiştir.

2. İthalâtçı vatandaş, Hükümetin para değerini asla düşürmeyeceği hakkındaki program taahhüdüne inanmış. Onun için yabancılarla 4 Ağustostan sonra da ödenmek üzere borca girmekte mahzur görmemiş, böyle bağlanmış ve mal da gelmiş satılmıştır. Gelen malların hepsi eski kur üzerinden ve Hükümetin tevzi esaslarına göre muayyen fiyatlarla satılmış bulunmaktadır.

Şimdi bakınız ortaya neler çıkıyor: 4 Ağustosa kadar bedeli ödenmiş bulunan ithal mallarının yekûnu 260 milyon dolârdır. 4 Ağustostan sonra vâdesi gelenler ise 188 milyon dolârdır ki, mecmuu 448 milyon dolâr eder. Yani tümü bir milyar 263 milyon 360 bin lira. Şahısların ticari borçları yekûn olarak bu kadar. Fakat asıl burada dikkatinizi istirham edeceğim. Borcun tümü bu iken, vâdesi dört Ağustostan evvel gelmiş, ödenmiş veya anlaşma gereğince 4 Ağustostan sonra ödenecek olan borçların tamamı için dolâr başına 620 kuruş fark isteniyor. Çünkü 4 Ağustosta para devalüasyonu yapılmış yabancı alacaklı da ben eski kur üzerinden paramı almam; yeni fiilî kur üzerinden paramı ödiyeceksiniz diyor. Hükümet bu hâdise ile karşıkârşıya kalınca, ister istemez fiilî kurla ödemek mecburiyetini kabul ediyor.

Bu yüzden:

A) 4 Ağustos 1958 e kadar olan 260 milyon dolârlık borcun karşılığı Türk borçlular tarafından Merkez Bankasına ödendiği halde Hükümet transfer etmediği için, bunun yeni

kur farkı olan 1 612 000 000 lira Türk Hazinesine ödettilmektedir.

B) Borçlar vaktinde verilmediğinden, ayrıca 90 milyon dolâr, yeni kurla 811 800 000 liralık bir gecikme faizi kabul edilerek bu da Hazineye yükletilmiştir.

C) Normal olarak 4 Ağustosun sonra vâdesi gelecek olan 188 milyon dolârlık borcun yeni kur farkını teşkil eden 1 165 600 000 lira da alâkalı fakat suçsuz şahıslara ödettilmektedir.

Bu suretle aslı 448 milyon dolâr, 1 263 360 000 liradan ibaret olan şahıslara ait ticari borçlar, şimdi bu anlaşma icabı, 2 423 800 000 lirası Hazinemiz tarafından tazmin edilmek ve 1 165 600 000 lirası da alâkalı, kusursuz vatandaşlar tarafından tazmin olunmak üzere, ceman 3 589 400 000 lira fazlasıyla 4 852 760 000 lira olarak ödenecektir.

Bu anlaşma 11 Mayıs 1959 da Paris'te imzalanmıştır. Bu vesile ile bir noktayı daha arz edeyim: Anlaşmalarda fiilî kur esası olduğu için, eğer 1971 senesine kadarki, taksitlendirme devresi içinde her hangi yeni bir devalüasyon olursa o zaman bu miktar 5 milyarı da aşacaktır. Çünkü bu anlaşma fiilî kur esası kabul edilerek imzalanmıştır.

Meclis henüz tasdik etmediği halde, Hükümet kendisini salâhiyetli görerek bir tatbik protokolü imza etmek suretiyle anlaşmayı yürürlüğe de koymuştur.

Muhterem arkadaşlar; Hükümetin tedbirsizliğinden ileri gelen üç buçuk milyarlık ilâve borç emrivakiini ve Türk Hazinesine yükletilen haksız külfeti izah ettim. Hükümetin imzaladığı bu beynelmilel anlaşmalarla, şimdiye kadar aksini söylediği birkaç hakikatı da aydınlatacağım:

1) Hükümetin, 4 Ağustos 1958 deki para ameliyesinin bir devalüasyon değil, kademeli prim sistemi olduğu tezi; Türkiye'deki şahısların eski ticari borçlarının bile dolârın yeni kuru 902 kuruş üzerinden ödenmesinin kabulü suretiyle, tekzip ve devalüasyon itiraf olunmuştur.

2. Devalüasyonun kanuni mesnedi yoktur, iddiamıza geçen sene verilen cevap, devalüasyon yapılmadığı idi. Para kıymetinin düşürüldüğü sabit olduğuna göre, bunun kanuni mes-

nedi de yeniden kabili münakaşa hale gelmiştir.

3. Hükümet bu kadar mühim mevzuda da hi kendi arasında bir fikir birliği içinde değildir. Nitekim Maliye Vekili Sayın Polatkan, geçen yıl bu kürsüden, bütçe müzakerelerinde: «Bu bir devalüasyon değil, prim sistemidir», dediler. Bunu takiben, Türk parası kıymetinin korunması hakkındaki Kanun müddetinin uzatılması münasebetiyle konuşan Koordinasyon Vekili Sayın Ataman da Mecliste «Bu bir şibih devalüasyondur.» buyurdular. Maliye Vekili yine bu kürsüden, huzurunuzda «Paranın partitesi düşürülmüştür, ama değeri yükseltilemiştir.» dediler. Bu sözde Ticaret Vekili Hayrettin Erkmén tarafından, 20 Ağustos 1959 da İzmir Fuarını açış konuşmasında şu suretle tekbidedildi: «Millî paramızın dış paritesi yani fiilî kıymeti % 25 nispetinde artmıştır.» Biri parite düştü, diğeri arttı diyor. Bu zıt beyanlar vekiller arasında da bir mutabakat olmadığını açıkça gösterir. İş bununla da kalmamıştır. Hariciye Vekili Fatin Rüştü Zorlu'yu temsilen, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına Oğuz Gökmen imzasıyla 13 Avrupalı Devletle ve Amerika Devletiyle yapılan anlaşmalarda fiilî kur üzerinden bu borçları ödemeyi kabul suretiyle, Türk devalüasyonu, beynelmilel bir vesika ile de resmen tescil edilmiş oldu.

Muhterem arkadaşlarım, bu hususlar Hükümetin kararnamesine de bağlı olarak kabul edilmiştir. Artık eski borçlar da 1 dolâr 282 yerine 902 kuruş olarak ödenecektir.

Bu bahsi de bir neticeye bağlıyorum :

Şimdi Meclis olarak soracaksınız. Bütün bu borçlar nasıl ve kim tarafından ödenecektir? diye. Bu borçlar aslında şahısların ticari borçları idi. Bugün için ne haldedir, nasıl ve kim tarafından ödenecektir? Bunun cevabını ben verirsem kabul etmiyebilirsiniz. İşte Muhterem Celâl Bayar bu cevabı vecîz şekilde vermiş bulunuyor, benzeri bir hâdise dolayısıyla: «Bu borçlar da vergi yoluyla halk tarafından ödenecektir.»

Söz buraya gelmişken neticeyi icrayı Hükümet etme telâkkisini arz etmiştim ya, ona bağlıyacağım.

Arz ettiğim 4 milyar 852 milyon liralık dış borç, asıl Devlet borçlarının haricindedir. Devlet borçlarını arkadaşım Ferid Melen anlattı.

Ben onların üzerinde durmuyorum. İşte bu gibi ticari borçları kasederek, Muhterem Başvekil vaktiyle kemali caretle şu suali soruyorlardı :

«Dış ticaretimiz bir milyar açık verdi, diyorlar. Bunu kime borçlu olduğumuzu söyleyinler.»

İşte bugün bizzat baş imzayı kendisinin attığı beynelmilel anlaşmalara istinaden kimlere borçlu olduğunu ve aslı bir milyar iken dört milyara yakın tazminat ödemeye mecbur kalarak taksite bağlanan borçların alacaklısı memleketlerin adlarını veriyorum :

İngiltere, Federal Almanya, Fransa, Belçika, Lüksemburg, Holânda, İtalya, İsveç, Danimarka, Portekiz, İsviçre, Norveç, Avusturya ve Amerika.

Bu durum karşısında bugün sorulacak sual şu olmalı; kimlere borçlu değiliz?

Arkadaşlarım, Başvekil bir münasebetle şöyle buyurdular : «Şu noktayı bir kere daha söyleyeyim ki, bizim dış ticarettten kimseye borcumuz yoktur.» Halbuki on dört Devlete ödenmemiş borcumuz olduğunu :

1. 1 Temmuz 1959 tarihli ve 4/11967 sayılı Hükümet Kararnamesiyle,

2. 31 Temmuz 1959 tarihli ve 4/12141 sayılı Hükümet Kararnamesiyle,

3. 2 Ekim 1959 tarihli ve 4/12250 sayılı Hükümet Kararnamesiyle, bizzat Hükümet kabul ederek bu beyanı kendisi tekbizetmektedir.

Arkadaşlarım; bir arkadaş çıkıp belki diyecek ki, bu, bu mânaya gelmez. (Soldan, doğru sesleri) Bildiğim için bunu, peşin cevaplamak istedim. Size bunun karşılığında cevabı Sayın Menderes'ten naklen söylersem inanacaksınız, tabii. Zira Menderes, her hangi bir nutkunda değil; hükümetin program nutkunda aynen şöyle diyor : «Zira para kıymetinde yapılacak değişiklikler dış memleketlere karşı vecibelerimizi artırmak demek olur.» Bu anlaşmalarla sabittir ki, dış memleketlere karşı vecibelerimiz üç misli artmıştır.

Muhterem arkadaşlarım; bu bahsi de muhterem Celâl Bayar'ın çok veciz olan bir nutku ile kapatacağım : «Tekrar ediyorum ki, memleketin idaresinde birbirini nakzeden perakende ve perişan karar ve günlük tedbirlerle herkesin malûmu olan bu gidiş yerine, memleket işlerini küllolarak başka bir görüş ve zihniyetle ele almakla-

dır ki, kısa bir zaman içinde bu milleti hakkı olan hürriyet, refah ve saadet yoluna koymak mümkün olabilir.»

Muhterem arkadaşlarım; elbette soracaksınız, bütün bunların hiçbir mesuliyeti yok mu? diye.

Demokrasi ile idare edilen; Meclislerin hâkim bulunduğu her yerde bunların mesuliyeti vardır. Bizim memleketimize gelince bu, idare edenlerin, İcrayı Hükümet Etme zihniyetine karşı Büyük Millet Meclisinin alacağı tavra bağlıdır. Böyle sakat bir zihniyetin nasıl karşılanması lâzımgeldiğinin tedbirlerini de söyleyeceğim. Fakat bu sözler Menderes'in demediğim takdirde reaksiyonunuzla karşılanacağını bildiğim ve buna meydan vermek istemediğim için, Muhterem Adnan Menderes'e söyleteceğim. Filhakika böyle bir gidişe karşı ne yapmak lâzımgeldiğini, daha 26 Aralık 1947 de, başına bugünlerin geleceğini düşünmediği zamanlarda, Sayın Menderes bu kürsüden şöyle ifade ediyor : «Şayet Meclis olarak, Hükümet olarak bu gidiş surada şu tedbirlerle duracaktır diyemiyorsak, gelecek nesli dahi sıkıntıya mahkûm eden ve istikbali yiyen böyle bir gidişe mutlaka şimdiden dur demek lâzımdır.»

Muhterem arkadaşlarım;

İstikrar politikası üzerinde de bir nebze durayım :

1959 yılı içinde memlekette ithalât malları bakımından bir ferahlık olmuştur. Fakat bunu, hâdiseye eğilerek müşahede ve tesbit ettiğimiz takdirde görüyoruz ki, Hükümet bunu istih-sali artırıp ihraç mallarını çoğaltarak tabii yollardan değil, hariçten yapılan yardım ve borçlarla suni ve ârûzi olarak elde edebilmiştir.

MUHLİS ERDENER (İstanbul) — Elbette bir mekanizması olacak, havadan işliyecek değilya bu.

HIFZI OĞUZ BEKATA (Devamla) — Müsaade buyurun. Bunları B. M. Meclisinin meseleleri takibi bakımından arzda fayda gördüm, onun için arz ediyorum.

Bizim memleketimizin kalkınması için yapılan yardımlar, başlangıçta arz ettiğim şekilde yeni istih-saller tevlidedecek sahalarda kullanılmadığı için, dondurulmuştur. Bu yüzden, ihraç maddelerini artıracak yollar bulunmadığından, ihracatımız bütün gecikmiş gayretlere rağmen 300 mil-

yon dolâr civarında duraklamıştır. 1959 da bütün istoklarımızı bitirmek suretiyle yaptığımız ihracat yekûnu da bundan ibarettir.

Halbuki memleketin gerek zaruri yatırımlar dolayısıyla ve gerekse sanayie lüzumlu ham madde, yardımcı madde, gibi hariçten getirmeye mecbur kaldığımız ithalâta ve borç tahsillerimiz için dış ödemelere vermekle mükellef bulunduğunuz miktar, aynı şekilde; ortalama 600 milyon dolârdır. 300 milyonluk ihracattan başka, ithalâtı finanse eden normal bir gelirimiz yok. Şu halde yılda 300 milyon açık var. Girmiyorum kesirlerle. Her hangi normal bir imkân olmadığına göre 600 milyonluk dış ödeme 300 milyonluk ihracatla karşılanamaz. Bu ikisi arasında, 300 milyon bir fark var. Bu, geçen 1959 senesinde karşılandı. Ancak yardımlarla, borçlarla karşılamak. Fakat bu sene yok bu imkân? (Soldan, var gene sesleri) Bu sene yok bunun karşılığı. (Soldan, gene var sesleri) Gelecek sene de yok bunun karşılığı (Soldan, var gene sesleri)

Bakınız, bu kürsüden, dün burada, Sayın Maliye Vekili, nutuklarında; ilân edilen 14 neü Kota ile 250 milyon dolârlık bir dış ithalât imkânı sağladığını müjdelediler. Güzel, memnuniyet verici. Fakat burada bir şeyi söylemiyorlar. Bu 250 milyon dolârın nereden bulunduğunu açıklamadılar. Behzat Bey not buyuruyorlar. Ümidederim ki, bunun detaylarını verebilsinler. Nasıl temin edildiğini izah etsinler. O zaman bâzı mevcut endişeleri bertaraf etmiş olurlar.

Pek muhterem arkadaşlarım; bütün bu arz ettiğim hâdiselerin bir tek sebebi var : Mürakabesizlik. Ve Hükümetin, İcrayı Hükümet etme zihniyetindeki yanlışlık. Benim vardığım teşhis bu. Bunu düzeltmek için Meclisin ağırlığını Hükümetin karşısına koymak lâzımdır. İşte bu hâdiseyi hallettik mi, sözlerimin başında arz ettiğim, milletin ve memleketin meselelerini beraber, tam bir anlayış içinde konuşma, bunlara birlikte çare arama yolunu bulmuş, Meclisi rahat bir çalışma hayatına kavuşturmuş oluruz.

SIRRI TURANLI (Adıyaman) — Demek her gün hükümet düşüreceğiz.

HIFZI OĞUZ BEKATA (Devamla) — Hayır, fakat Hükümeti Meclise değil, Meclisi Hükümete hâkim kılacağız. Çünkü Hükümet murakabeyi istememekte, tenkidi sevmemektedir. Bu yüzden D. P. İktidarı kendi içinden de tesirli bir mü-

rakabeye tâbi tutulamamaktadır. Muhalefetin tenkitleri ise Hükümette aksi tesir yapmaktadır. Basın hürriyetinin tam ve ispat hakkının hiç olmayışı yüzünden dış mürakabe de gereği gibi işliyememektedir. Bunun neticesi Hükümet doğru yolda olmadığını görememekte, ilim ve ihtisasla da iş birliği yapmamaktadır. Bütün bu sebeplerle malî ve iktisadi hayatımızın idaresi Hükümetin idaresinden çıkmıştır. İşte bütün bunların hazin ve acı taraflarıyla herkes tarafından görülmesini istemiyen Hükümet, kendisinin, korunma tedbiri olarak memlekette suni bir rejim buhranı yaratmaktadır.

Bu memlekette insan hak ve hürriyetleri tam, kâmil olarak tanınmadıkça, demokrasinin bütün icapları yerine getirilmedikçe, Anayasa saygısı ve hukuk devleti zihniyeti yerleşmedikçe, Büyük Meclisin icraya hâkimiyeti ve Hükümeti tam mürakabesi gerçekleşmedikçe şahısların «İcrai Hükümet etme telâkkisi» böyle sakat; tehlikeli yollara sapar ve sapacaktır. Bunun tek çaresi kalmıştır; Büyük Millet Meclisini hâkim kılmak!

Muhterem arkadaşlarım, son sözlerimi söylüyorum :

Baştan beri arz ettim ki, Hükümet kendi parti programını çığnıyor, Hükümet programını çığnıyor, Anayasanın maddelerini ihlâl ve ilga ediyor, kanunlara hürmetsizlik gösteriyor, milletin ve Meclisin huzurunda verdiği söz ve taahhütleri yerine getirmiyor...

BÜTÇE ENCÜMENİ MAZBATA MUHARRİRİ BEHZAT BİLGİN (İzmir) — Kim hake mi bunun?

HIFZI OĞUZ BEKATA (Devamla) — Millet, Meclis.

Şu halde artık sorabilir miyiz; Sayın Başbakan hangi fikir ve prensiplere bağlıdır? (Sağdan bravo sesleri.)

Muhterem arkadaşlar, bu cins bir zihniyeti icraatına rehber kılan bir Hükümetin bütçesine yürek ferahlığı ile itimat reyî vermek mümkün değildir. (Sağdan bravo sesleri) (Soldan itimat reyî vermiyeceğiniz zaten malûm sesleri)

Şimdi başka bir şey daha söyleyeceğim memnun olacaksınız belki.

Muhterem arkadaşlarım, Fransız Parlamentosunda, meşhur Başvekil ihtiyar Kaplan Clemenceau, 1918 Harbinin galibi olarak çıkmış ve parlâmentoda üç buçuk saat süren nutkunu

söylemektedir. Muhalefetten bâzı kimseler Clemenceau'nun çekilmesini istiyorlar. Birinci saati mutaakıp, büyük şahsiyet, kazandığı başarıları, siyasi hayatı teraküm ettirdiği meziyetleri ve hitabet kabiliyetiyle kısa zamanda kendi iktidar mensuplarını da, muhalefeti de ayağa kaldırmış kendini alkışlattırıyor. Konuşması iki saati geçmiş, nihayet üç buçuk saati bulmuş, nutkunun sonuna gelmekte, fakat ortada oturan 40 - 50 kadar tarafsız mebus hiçbir harekette bulunmuyor. 3,5 saat sonra muhalefet mensupları da bu büyük politika adamını alkışlamakta ve yerinde kalmasını istemektedir. (Nerede böyle muhalefet? diyeceksiniz; nerede böyle Hükümet? diyeceğiz.) Clemenceau sözünün sonuna gelmiş bulunuyor. Fakat 40 - 50 tarafsız mebusa yine bir hareket yok.

Hayatında ilk defa kürsüye bir yumruk vuruyor ve diyor ki, bir Başvekil kendi partisinin % 100 itimadını kazanabilir. Bir Başvekil bâzı zaman ve şartlar içinde muhalefetin de itimadını kazanabilir. Fakat adedi ne kadar az olursa olsun, tarafsızların itimadını kaybeden bir Başvekil yerinde kalmamalıdır. (Sağdan bravo ve sesleri) (Soldan Allah Allah, ama yaptın ha sesleri) Bunları Clemenceau söylüyor, ben söylemiyorum, korkmayın. Bu itibarladır ki; ben diyor, şu anda 44 yıllık bir siyasi hayatımla birlikte Fransız Parlamentosuna bir anane getirmek ve benden sonra gelecek başvekillere ve gençlere bir anane bırakabilmek için çekiliyorum.

Size onun son sözlerini okuyayım : «Tarafsızların itimadını kaybeden bir Başvekil, hayır arkadaşlar, hayır; hattâ muhaliflerin itimadına

mazhar olsa da yerinde durmamalıdır... Allah Fransa Cumhuriyetini korusun.. İçinizde yüzlerce Clemenceau'ların var olduğuna inanıyorum. Allaha ısmarladık.»

Büyük Meclisi hürmetle selâmlıyarak ayrılırken, Başvekil Sayın Adnan Menderes'e bir vazifesini hatırlatacağım : Bugün kendisine muhalefet itimadetmiyor, tarafsızlar itimadetmiyor. (Soldan; biz de size itimadetmiyoruz sesleri) Hatırınızda kalsın, belki Menderes'e ve sizlere iyilik ediyorum. Böyle bir icrayı hükümet etme zihniyeti, böyle bir mesuliyetsiz, murakabesiz şahsi tutumu asla payidar olamaz.

Şu halde, Sayın Menderes kendi siyasi hayatını korumak, siyasi hayatımızda yaşaması şart olan, D. P. yi korumak, Demokrasiyi korumak ve nihayet Türkiye Büyük Millet Meclisinin itibarını korumak istiyorsa, artık istifa etmelidir. (Sağdan alkışlar)

Muhterem arkadaşlarım;

Bugün Başvekile düşen tek ve son bir iş kalmıştır, o da daha fazla beklemeden, çekilmek! (Sağdan bravo sesleri, şiddetli ve sürekli alkışlar) (Soldan, gülüşmeler, ne güzel tavsiye sesleri.)

REİS — Evvêlec alman karar mucibince sabah toplanmamız icabetmektedir. Fakat sabahları ekseriyet tahassül etmediği için, yarın saat 15 te toplanılması hususunu reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler.. Kabul etmiyenler.. Kabul edilmiştir. Yarın saat 15 te toplanılmak üzere inikadı kapatıyorum.

Kapanma saati : 18,35

6. — SUALLER VE CEVAPLAR

A — TAHRİRİ SUALLER VE CEVAPLAR

1. — *Mardin Mebusu Mehmet Ali Arıkan'ın, Midyat kazası elektrik tesisatının bir an önce ikmali hususunda ne gibi tedbirler düşünüldüğüne dair sualine İmar ve İskân Vekâleti Vekili Hayrettin Erkmen'in tahrirî cevabı (7/819)*

5 Ocak 1960

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun İmar ve İskân Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâlet buyurulmasını saygılarımla rica ederim.

Mardin Milletvekili
Mehmet Ali Arıkan

Soru :

Midyat elektrik tesisatı etrafında sorduğum soruya bir yıl sonra ve ancak 2 nci İctimai 76 İnikat ve 3 . VI . 1959 tarihli zabıtnamesinde münderiç bulunduğu veçhile (Pek kısa bir zamanda bitirilecektir) mealinde cevap verilmiş olmasına rağmen, bahis konusu elektrik tesislerinin bugüne kadar ikmal edilmemesinin sebebi nedir?

Bu tesisatın bir an önce ikmali hususunda vekâletçe ne gibi tedbirler düşünülmektedir?

T. C.

İmar ve İskân Vekâleti 19 . II . 1960
Tetkik Heyeti Rs.
Sayı: 18 - 2 - 55/2247

Özü: Tahrirî sual tavriri Hk.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliği
Yüksek Makamına

Umumi Kâtiplik :

22 . I . 1960 gün ve 4154 - 18113, 7/819 sayılı yazıları cevabıdır.

Mardin Mebusu Mehmet Ali Arıkan'ın Midyat kazası elektrik tesisatının bir an önce ikmali hususunda ne gibi tedbirler düşünüldüğüne dair tahrirî sual tavriri üzerine yapılan inceleme sonunda :

İş programına nazaran 30 . XI . 1959 tarihinde bitmesi icabeden Midyat elektrik tesisatı inşaatı, mütaahhidin cezalı duruma düşmesi ve kış mevsiminin gelmiş olması sebebiyle, ikmal edilememiştir. İnşaat mevsimi başladıktan

itibaren iki ay içinde tesisin ikmal edileceği tahmin edilmektedir.

Arz olunur.

İmar ve İskân V. Vekili
H. Erkmen

2. — *Sivas Mebusu Halim Ateşalp'ın, Sivas'ta difteri hastalığının salgın halinde devam ettiğinin doğru olup olmadığına dair sualine Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekili Lûtfi Kırdar'ın tahrirî cevabı (7/880)*

Türkiye Büyük Millet Meclisi Riyasetine
Aşağıdaki sorunun Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletinizi saygı ile rica ederim.

2 . II . 1960

Sivas Milletvekili
Halim Ateşalp

Sivas'ta difteri hastalığının salgın halinde devam ettiği ve ezahanelerde ilâcının bulunmadığı doğru mudur? Bu hususta âcil bir tedbir düşünülmekte midir?

T. C.

Sıhhat ve İctimai Muavenet 17 . II . 1960
Vekâleti
Vekil
Eki: 1

233

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine

K: 10 . II . 1960 tarih ve 7 - 880/4385/18907 sayılı yazıya :

Sivas'ta difteri hastalığının salgın halinde devam ettiğinin doğru olup olmadığına dair Sivas Mebusu Halim Ateşalp tarafından verilen tahrirî sual tavririnin cevabı ilişikte sunulmuştur.

Saygı ile arz olunur.

Sıhhat ve İctimai Muavenet
Vekili

Dr. Lûtfi Kırdar

Umumi Hıfssısihha Kanununun 57 nci maddesinde zikredilen ihbarı mecburi hastalıklar meyanında difteride bulunmaktadır. Mahallî sağlık teşkilâtımız emrazi sâriye mücadele ve

takibinde fevkalâde hassas olup ihbar ve istihbar ettikleri emrazı sâriyeyi günü gününe Vekâlete bildirmekte ve gerekli tedbirleri almaktadırlar.

Bu duruma göre Sivas vilâyetinin difteri vukuatını teftik ettirdim. Bütün vilâyet dâhilinde 1959 yılı zarfında 50 musap 13 vefat ihbar edilmiştir.

1960 yılı Ocak ayı içerisinde Pirkinik köyünde 1, Ulaş, Hafik ve Umranlı kazalarında da birer ki, ceman 4 ve ayrıca Devlet Demiryolları Hastanesinden de münferit halde 5 difteri ihbarı yapılmıştır.

Bu hususa dair Sivas Valiliğinden aldığımız 6 Şubat 1960 günlü tezkere de verilen malûmat, yapılan ihbarlara tamamen tetabuk etmekte olup gerek hastahaneler gerekse Resmî sağlık müesseseleri ve hattâ serbest hekimler tarafından başka bir vak'a bildirilmemiş ve görgü ve müşahedeye müstenidolarak Sivas'ta bir difteri salgını asla mevcudolmadığı tasrih edilmiştir.

Difteri, her memlekette olduğu gibi yurdumuzun andemik hastalıklarından biridir. Ve kış aylarında epidemiyolojik karakterine uygun olarak tabiatıyla biraz tezayüt göstermektedir. Biz bu hastalıkla mücadelede vak'a çıkan mahallerde mihrak ve muhitine aşî tatbik ettiğimiz gibi tedavi bakımından da antibiyotik ve bilhassa serum tatbiki suretiyle ölümlere mâni olmaya çalışmaktayız. Bu cümleden olarak resmî ihbarlara müsteniden Sivas Vilâyetinde 1958 yılında 14 172 ve 1959 yılında da 23 432 çocuğa difteri aşısı tatbik edilmiştir. Halen aşî tatbikatna devam edilmekte olduğu gibi 1959 yılı Aralık ve 1960 yılı Ocak ayında da ihtiyati bir tedbir olarak afiş ve hoparlörlerle halka çocuklarını aşî yaptırılmaları ilân edilmiştir.

Eczanelerde ilâcin bulunmadığı keyfiyetine gelince :

Vilâyetten alınan 6 Şubat 1960 tarihli raporda, Sivas'ta 13. I. 1960 tarihinde eczanelerin teftiş edildiği ve 4 eczanede de her nevi aşî ve serumların mevcut bulunduğu ve 4 Şubat 1960 da yeniden yapılan kontrol sonunda her eczanede gerek difteri ve gerekse diğer aşî ve serumların mevcudolduğunun görüldüğü bildirilmiştir. Şu kadar var ki, Ocak ayı içinde Devlet Demiryolları Hastanesine yatan difterili hastaların tedavisi için serum lâzım olmuş ve mev-

cut 4 eczaneden ikisindeki difteri serumları hastanece alınmış hattâ Sağlık Müdürlüğüne yapılan müracaatla de kendilerine serum temin edilmiştir. Buna mukabil diğer iki eczanede, Nümune Hastanesi ve Merkez Hükümet Tabipliğinde ve Sağlık Müdürlüğünde bol miktarda serum mevcut bulunmakta idi. Aralık ve Ocak ayında gerek Resmî müessese ve gerek şahıs olarak hiçbir vatandaş ne vilâyet makamına ne Sıhhat Müdürlüğü ve Hükümet Tabipliğine müracaatla hastasına eczanelerde serum bulamadığını bildirmemiş ve serum istememiştir.

Netice itibariyle Sivas vilâyeti dâhilinde herhangi bir difteri epidemisi vukubulmadığı gibi ilâç ve serum yokluğu da hiçbir zaman bahis mevzuu olmamıştır.

3. — *Mardin Mebusu Mehmet Ali Arıkan'ın, Midyat kazasında mürettep ağır ceza mahkemesi teşkili hususunun düşünülüp düşünülmediğine dair sualine Adliye Vekili Esat Budakoğlu'nun tahriri cevabı (7/810)*

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına
Aşağıdaki sorunun Adliye Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâlet buyurulmasını saygılarımla rica ederim.

30.XII.1959

Mardin Milletvekili
Mehmet Ali Arıkan

Soru :

Mardin Ağır Ceza Mahkemesinin çok yüklü bulunması ve midyat kazasının nüfusu, coğrafi durumu ve civar kazalarla birlikte mütalâa edildiği takdirde iş nisbeti itibariyle Midyat ilçesinde bir mürettep ağır ceza mahkemesinin teşkili zaruri görülmektedir.

Bu hususta Vekâletnizce ne gibi tedbirler düşünülmektedir?

T. C.

Adliye Vekâleti
Z. İ. U. Müdürlüğü
Mua. Sayı:

13.2.1960

Genel:
Özel : 5881

Türkiye Büyük Millet Meclisi Risliğine
Kanunlar Müdürlüğü 7/810 - 4140/18009 sayılı yazıya K.

Midyat kazasında mürettep bir Ağır Ceza

Mahkemesi teşkili hususunun düşünülüp düşünülmediğine dair Mardin Mebusu Mehmet Ali Arıkan tarafından verilen tahrirî sual taktirî tetkik olundu:

Yapılan teftiş ve tetkik sonunda; iş miktarı itibariyle Mardin Vilâyeti hudutları dahilinde ikinci bir Ağır Ceza Mahkemesi kurulmasının uygun olacağı neticesine varılarak Mardin merkezinde 28 Ocak 1960 tarihinde ikinci bir Ağır Ceza Mahkemesi kurulmuştur.

Midyat kazasının nüfusu ve civar kazalarla olan irtibatı ve Mardin'e olan mesafesi nazara alınarak bu Mahkemenin Midyatta kurulmasının daha uygun olacağı düşünülmemekte ise de Adliye binası ve ceza evi durumunun müsait olup olmadığı tetkik ettirilmektedir. Tetkikat müsbet şekilde neticelendiği takdirde Mardindeki Ağır Ceza mahkemelerinden birinin buraya kaldırılması tetkik olunacaktır.

Keyfiyetin bu suretle soru sahibine bildirilmesine müsaadelerini saygılarımla arz ederim.

Adliye Vekili
Esat Budakoğlu

4. — *Sivas Mebusu Halim Ateşalp'ın, Sivas vilâyetinin hangi köy ve kazalarında mera, yaylak, kışlak, otlak ve sulak ihtilâfı mevcudolduğuna dair sualine Dahiliye Vekili Namık Gedik'in, tahrirî cevabı (7/778)*

16. XII. 1959

Türkiye Büyük Millet Meclisi Riyasetine
Aşağıdaki sorunun Dahiliye Vekili tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâlet buyurulmasını saygı ile rica ederim.

Sivas Milletvekili
Halim Ateşalp

1950 yılı başından bugüne kadar,

Sivas vilâyetinin hangi köy ve kazalarında, hangi köy ve kazalar ile mera, yaylak, kışlak, otlak ve sulak ihtilâfı vardır. Bu ihtilâflar hangi tarihlerde başlamıştır ve hangileri, hangi tarihlerde vilâyet İdare Heyeti veya vilâyet kararına bağlanmıştır. Bunlardan ne kadarı Devlet Şûrası veya mahkemeye intikal etmiştir, halledilmemesi sebepleri nedir?

T. C.

Dahiliye Vekâleti

Vi. İd. G. M.

2. Ş. M.

Sayı : 22104/0-9/1201

Özü : Sivas vilâyeti ile alâkalı yayla, mera, otlak, sulak ihtilâfları Hk.
Ek. : 6

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine
4. I. 1960 gün ve Umumi Kâtiplik, Kanunlar Müdürlüğü 7-778/4063-17635 sayılı emirleri K.

Sivas vilâyetinin hangi köy ve kazalarında; Mera, yaylak, kışlak, otlak ve sulak ihtilâfı mevcudolduğuna dair;

Sivas Mebusu Halim Ateşalp tarafından, Yüksek Riyasetinize sunulup, Vekâletimize tevdi buyurulan tahrirî sual taktirine cevabımı arz ediyorum.

1950 senesinden bugüne kadar Sivas vilâyeti çevresinde; 83 mera, yaylak, kışlak, otlak ve sulak ihtilâfının zuhur etmiş olduğu, bunlardan;

1. 11 adedinin 5442 sayılı Kanuna tevfikân karar ile halledildiği, 4 adedinin aynı kanuna tevfikân halledilmek üzere bulunduğu,

2. 28 aded ihtilâfın mahkemeye intikal ettiği, 10 adedinin karara bağlandığı, 18 dâvanın halen devam etmekte olduğu,

3. Bu mevzu ile alâkalı 29 dâvanın kaza idare heyetlerince; Köy Kanununun 5 nci maddesine tevfikân halledildiği,

4. 11 ihtilâfın zilyedlik bakımından 5917 sayılı Kanun gereğince karar verilmek suretiyle halledildiği,

Diğer taraftan;

Yayla, mera, otlak, kışlak ve sulak ihtilâflarının hallinin; 1950 tarihinde yürürlüğe giren 5618 sayılı Kanunun muvakkat 3 nci maddesine tevfikân mahkemelere ait bulunduğu ve bu cümleden olarak;

Gerek 5442 sayılı Kanuna, gerekse 442 sayılı

Köy Kanununa ve gerekse 5917 sayılı Kanuna istinaden verilmiş olan kararların; ihtilâfları kesin olarak halletmemesinden dolayı, sınırların tesbitinden sonra intifa bakımından işin mahkemelere de intikal ettirildiği,

Sivas Valiliğinin işarından anlaşılmıştır.

Keyfiyeti ve bununla alâkalı olarak hazırlanmış olan 6 sayfadan ibaret cetvellerinin takdim edildiğini saygılarımla arz ederim.

19 . II . 1960
Dahiliye Vekili
N. Gedik

**1950 senesinden bugüne kadar mera, yaylak, kışlak, otlak ve sulak ihtilâflarını gösterir cetvel
(Kararname ile halledilen ihtilâflar)**

Kazanın adı, Dâvacı	Tarafların		İhtilâfın nevi	İhtilâfın başladığı tarih	İhtilâfın halledildiği tarih	Düşünceler
	Dâvalı					
Gürün :						
Tepecik, Şeref, Mahkenli köyleri	Darende'nin Fenk köyü		Yayla ihtilâfı	14/11/1952	26/11/1955	26/11/1955 gün ve 28297 sayılı Kararname ile halledilmiştir.
Güneş köyü	Pınarbaşı kazasına bağlı Altıkese köyü	»	»	3/9/1954	24/11/1955	24/11/1955 gün ve 28280 sayılı Kararname ile halledilmiştir.
Yelken köyü	Elbistan kazasının (Çevirme, Horhor) köyü	»	»	10/6/1955	8/12/1956	8/12/1956 gün ve 29371 sayılı Kararname ile halledilmiştir.
Başveren köyü	Afşin kazasının Örenli köyü	»	»	5/6/1956	27/9/1956	Sivas - Maraş vilâyeti karma kurullarınca halledilmiştir.
Kındıralık köyü	Pınarbaşı kazasının Altıkese köyü	»	»	14/5/1958	25/10/1959	Sivas - Kayseri vilâyeti karma kurullarınca halledilmiştir.
Kangal :						
Sivas'ın Patır (Çevirme) köyü	Kurdoğlu köyü	»	»	1952	28/1/1955	28/1/1955 gün ve 27431 sayılı Kararname ile halledilmiştir.
Yellice köyü	Divriği kazasının Aşudu - Tekke (Çartıl) köyü	»	»	1956	13/4/1957	13/4/1957 gün ve 29689 sayılı Kararname ile halledilmiştir.
Yukarıhüyük köyü	Pınarbaşı kazasının Kaftangiyen köyü	»	»	4/4/1957	24/12/1959	24/12/1959 tarihli Kararname ile halledilmiştir.
Cevizköyü	Divriği kazasının Ödek köyü	»	»	4/4/1957	—	Mevsimin müsaadesinde mahallen tetkik ettirilerek 5442 sayılı Kanuna göre halledilecektir.
Şugul köyü	Gürün kazasının Dürmepınar köyü	»	»	3/10/1958	—	Mevsimin müsaadesinde mahallen tetkik ettirilerek 5442 sayılı Kanuna göre halledilecektir.

1 : 42

20.2.1960

C : 2

Karamemetli ve Killik köyleri	Divriği kazasının Aşudu - Tekke köyü	» »	23/9/1958	—	Mevsimin müsaadesinde mahallen tetkik ettirilerek 5442 sayılı Kanuna göre halledilecektir.
Şarkışla : Karacaviran köyü	Akdağmadeni kazasının maşlahlı köyü	» »	1953	1955	28154 sayılı Kararname ile bu ihtilâf halledilmiştir.
Sivas : Bedirli nahiyесinin Gözmen köyü	Kayadibi nahiyесinin Menşurlu köyü	Mera ihtilâfı	1957	25/6/1958	25/6/1958 gün ve 30591 sayılı Kararname ile halledilmiştir.
Sivas'ın Çakılıpınar köyü	Hafik kazasının Kulyusuf köyü	» »	1955	—	12/2/1959 gün ve 526/7 sayılı yazı ile karara bağlanmak üzere dosya Dahiliye Vekâleti Yüksek Makamına sunulmuş olduğu,

1950 senesinden bugüne kadar mera, yaylak, kışlak, otlak ve sulak ihtilâflarını gösterir cetvel
(Mahkemeye intikal etmiş dâvalar)

Tarafların		Dâvanın nevi	Dâvanın açıldığı tarih	Karar tarih	Düşünceler
Kazanın adı, Dâvacı	Dâvalı				
Divriği :					
Dumluca köyü	Ergün köyü	Yayla	1337	14/11/1959	Sulhan nihai karara bağlandı.
Gemerek :					
Çepni kasabası	İnkışla köyü	Yayla ve sulakıye	1952	—	Halen mahkemeleri devam ediyor.
Eğerci köyü	Karaözü kasabası	Mera	1956	—	Halen mahkemeleri devam ediyor.
Çepni kasabası	Viranyurt köyü	Yayla	1959	—	Halen mahkemeleri devam ediyor.
Eğerci köyü	Akdağmadeni kazası	»	1959	—	Halen mahkemeleri devam ediyor.
İmranlı :					
Bapsu Köyü	Karataş köyü	»	1951	—	Karataş köylülerinin müdahalelerinin men'ine karar verilmiş olup, henüz dosyasının Temyiz Mahkemesinde olduğu,

Tarafların		Dâvalı	Dâvanın nevi	Dâvanın açıldığı tarih	Karar tarih	Düşünceler	
Kazanın adı, Dâvacı							
Karacahisar	»	Sinek	»	Meraya müdahale	1953	—	Men'i müdahale dâvasının halen derdesti rüiyet bulunduğu
Sinek	»	Kürtyenice	»	»	1953	—	Men'i müdahale dâvasının halen derdesti rüiyet bulunduğu
Ortakdaracak	»	Buğanak	»	»	1955	22/ 6 /1959	Meraya müdahale dâvasının reddine karar verildiği ve Temyizin tasdiki üzerine dâvacı köyün tashihi karar talebinde bulduklarından dosyasının Temyiz Mahkemesinde bulunduğu
Prikân	»	Kızıltepe	»	»	1958	—	Meraya men'i müdahale dâvasının her iki köyün meradan müşterek intifalarına karar verilerek Temyizin tasdiki üzerine neticelenmiş bulunduğu
Refik	»	Tucözü	»	Koruluğa müdahale	1958	—	Men'i müdahale dâvasının derdesti rüvyet bulunduğu
Uzuntemur	»	Türkkeşlik	»	Otlak ve sulak	1958	—	Men'i müdahale dâvasının derdesti rüvyet bulunduğu
Bahadun	»	Boğazveran	»	Mer'aya müdahale	1958	—	Meraya müdahale dâvasının taraflarca takibedilmemesinden dolayı müraacaata bırakıldığı
Koyulhisar :							
Zunar	»	Siskale	»	Yaylaya müdahale	27/ 5 /1950	6/11/1950	Müdahalenin men'ine karar verildiği
Görgü	»	Eksela	»	Meraya	18/12/1950	14/ 5 /1951	Dâvanın reddine karar verildiği,
Suşehri kazasının çukur köyü	Koz-	Allar	»	Yaylaya	22/ 3 /1958	11/ 6 /1958	Dâvanın reddine karar verildiği,
Suşehri :							
Yoncah, Taklak, Karacaveren, Polat, Müşeknis köyleri	İmranlı kazasının Durucin köyü			Sarıyer Yaylası	1950	—	Dâva, Müşeknis köyü Muhtarlığına izafeten İmranlı Belediye Reisliği aleyhine Suşehri Asliye Hukuk Mahkemesine açılmış 4/3/1957 gün ve 957/45 esas 951/159 karar sayılı ilâmlâ yaylanın Hazâneye aidiyeti nokta-

T : 42 20.2.1960 C : 2

Taklak, Polat, Karacave- ren, Yoncalı köyleri	İmranlı kazasının Durucın köyü	Çakçakır Yaylası		1950	20/11/1950	Suşehri Asliye Hukuk Mahkemesinin 20/11/1950 tarih ve 259 sayılı ilâ- miyle Durucın köylülerinin müdaha- lesi menedilmiş, infaz için icraya in- tikal etmiş, dosya halen icradadır.
Kılıç köyü	Sıyrındı köyü	Yayla		1957	1957	Suşehri Asliye Hukuk Mahkemesinin 13/6/1957 tarih ve 117 sayılı Kara- riyle sıyrındı köylülerinin lehine ka- rar verilmiş, infaz için icraya intikal ettiği, dosya halen icradadır.
Yıldızeli :						
Bayat »	Nevruz Yaylası »	Mera ihtilâfı		1955	1956	Mahkemeye neticelenerek icra yolu ile infaz edildiği
Yıldız »	Kuzveran »	» »		1953	—	Muhakemenin derdesti rüvyet bulun- duğu,
Belcik »	Karakaya »	Sulak, otlakıye ihtilâfı		1956	—	Muhakemenin derdesti rüvyet bulun- duğu,
Zara :						
Müslümbat »	Baharşeyh »	Mera, sulak, ihtilâfı		1953	4/3/1957	4/3/1957 gün ve 5949 sayılı Kararla Baharşeyh köyü halkının müdahale- leri menedilmek suretiyle mera ve sulak Müslümbat köyüne teslim edil- miş ve ihtilâfın halledilmiş olduğu,
Baharşeyh »	Müslümbat »	Mera, yaylalık ihtilâfı		1957	—	Dâva Asliye Hukuk Mahkemesinde derdesti rüvyet bulunduğu
Baharşeyh »	Müslümbat köyü »	» » »		1959	—	959/34 sayılı idari kararla müdahale menedilmiş olup mahkemeye açtıkları dâvanın derdesti rüvyet bulunduğu
Bağlama »	Karahasan köyü	Mera ihtilâfı		1959	—	959/52 sayılı idari kararla müdahale menedilmiş olup mahkemeye açtıkları dâvanın derdesti rüvyet bulunduğu

I : 42

20.2.1960

C : 2

Tarafların		Dâvanın nev'i	Dâvanın açıldığı tarih	Karar tarih	Düşünceler
Kazanın adı, Dâvacı	Dâvalı				
Kümbet	» Kaplan	» Mera, sulak ihtilâfı	1959	—	Mahkemeye açtıkları dâvanın derdesti rüvyet bulunduğu
Güllüali	» Çevirmehan	» » »	1959	—	Asliye Hukuk Mahkemesinde dâvaları derdesti rüvyet bulunduğu
Sivas :					
Adıs ve Yakupoğlan köyleri	Adıs ve Yakupoğlan köyleri	Yayla ihtilâfı	1951	12/2/1959	Sivas Asliye Birinci Hukuk Hâkimliğinin 12/2/1959 gün ve 959/57 esas, 959/76 karar sayılı ilâmla her iki tarafın dâvasının reddedilmiş olduğu

1950 senesinden bugüne kadar mera, yaylak, kışlak, otlak ve sulak ihtilâflarını gösterir cetvel
(İdare heyeti kararı ile halledilen ihtilâflar)

Tarafların		İhtilâfın nev'i	İhtilâfın başladığı tarih	İhtilâfın halledildiği tarih	Düşünceler
Kazanın adı, Dâvacı	Dâvalı				
Gürün :					
Celikanlıyurt köyü	Kindıralık köyü	Otlak	13/4/1950	5/9/1950	İlçe idare kurulunun 5/9/1950 gün ve 122 sayılı Kararı ile halledilmiştir.
Kindıralık	» Beypınar	» »	7/5/1950	5/9/1950	İlçe idare kurulunun 5/9/1950 gün ve 123 sayılı Kararı ile ihtilâf halledilmiştir.
Çiçekyurt	» Davulhüyük	» »	8/11/1950	23/9/1953	İlçe idare kurulunun 23/9/1953 gün ve 49 sayılı Kararı ile ihtilâf halledilmiştir.
Kızılpinar	» Çiçekyurt	» »	14/4/1953	23/9/1953	İlçe idare kurulunun 23/9/1953 gün ve 50 sayılı Kararı ile ihtilâf halledilmiştir.

Hüyüklyurt	»	Kızılpınar	»	»	26/3/1950	23/9/1953	İlçe idare kurulunun 23/9/1953 gün ve 51 sayılı Kararı ile ihtilâf halledilmiştir.
Kaşköy	»	İncesu	»	»	11/5/1953	23/9/1953	İlçe idare kurulunun 23/9/1953 gün ve 52 sayılı Kararı ile ihtilâf halledilmiştir.
Yenibektaşlı	»	Çiçekyurt	»	»	12/3/1953	23/9/1953	İlçe idare kurulunun 23/9/1953 gün ve 53 sayılı Kararı ile ihtilâf halledilmiştir.
Kürkçü	»	Gelloş	»	»	10/3/1953	23/9/1953	İlçe idare kurulunun 23/9/1953 gün ve 54 sayılı Kararı ile ihtilâf halledilmiştir.
Güldede	»	Karakuyu	»	»	12/4/1953	23/9/1953	İlçe idare kurulunun 23/9/1953 gün ve 55 sayılı Kararı ile ihtilâf halledilmiştir.
Tekirahma	»	Osmandede	»	»	13/4/1953	23/9/1953	İlçe idare kurulunun 23/9/1953 gün ve 56 sayılı Kararı ile ihtilâf halledilmiştir.
Deveçayır	»	Tekirahma	»	»	20/4/1953	23/9/1953	İlçe idare kurulunun 23/9/1953 gün ve 57 sayılı Kararı ile ihtilâf halledilmiştir.
Gerdek Mağara	»	Camiliyurt	»	»	7/5/1953	23/9/1953	İlçe idare kurulunun 23/9/1953 gün ve 58 sayılı Kararı ile ihtilâf halledilmiştir.
Akdere	»	Başveran	»	»	25/3/1953	23/9/1953	İlçe idare kurulunun 23/9/1953 gün ve 59 sayılı Kararı ile ihtilâf halledilmiştir.
Güllübucak	»	Tekirahma	»	»	20/3/1953	23/9/1953	İlçe idare kurulunun 23/9/1953 gün ve 60 sayılı Kararı ile ihtilâf halledilmiştir.
Göbekveran	»	Hüyüklyurt	»	»	5/6/1953	3/10/1953	İlçe idare kurulunun 3/10/1953 gün ve 64 sayılı Kararı ile ihtilâf halledilmiştir.
Şakşakpınar	»	Celikanlıyurt	»	»	27/5/1953	3/10/1953	İlçe idare kurulunun 3/10/1953 gün ve 65 sayılı Kararı ile ihtilâf halledilmiştir.

T : 42 20.2.1960 C : 2

Tarafların		İhtilâfın nevi	İhtilâfın başladığı tarih	İhtilâfın halledildiği tarih	Düşünceler
Kazanın adı, Dâvaci	Dâvalı				
Davulhüyük	» Kızılveran	»	17/ 5 /1953	3/10/1953	İlce idare kurulunun 3/10/1953 gün ve 66 sayılı Kararı ile ihtilâf halledilmiştir.
Kızılveran	» Belediye	»	20/ 4 /1953	3/10/1953	İlce idare kurulunun 3/10/1953 gün ve 67 sayılı Kararı ile ihtilâf halledilmiştir.
Gelloş	» Çevirme	»	10/ 6 /1953	21/11/1953	İlce idare kurulunun 21/11/1953 gün ve 71 sayılı Kararı ile ihtilâf halledilmiştir.
Yaylacıklar	» Kızılburun	»	25/ 5 /1953	21/11/1953	İlce idare kurulunun 21/11/1953 gün ve 72 sayılı Kararı ile ihtilâf halledilmiştir.
Suşehri : Buldur	» Ağrakos	»	1951	14/ 6 /1951	İddia mevzuu yerin ormanlık olması dolayısıyla her iki köyün yaylaya çıkmamaları 14/6/1951 gün ve 124 sayılı Kararla men edildiği
Camili	» Şaryeri	»	1951	14/ 6 /1951	Her iki köyün müştereken intifalarına kaza idare heyetinin 14/6/1951 gün ve 125 sayısıyla karar verilmiş ise de, halen ihtilâflı olduğu
Eskişar	» Saraycık	»	1951	19/ 6 /1951	Kaza idare heyetinin 19/6/1951 gün ve 128 sayılı Kararı ile salâhiyet dışı telâkki edilerek iddia reddedilmiş olup taraflar mahkemeye dâva açtıkları ve dâvalarının halen devam ettiği
Boyalıca, Aşağı Sarıca, Kirtanus köyleri	Boyalıca, Aşağı Sarıca, Kirtanus köyleri	»	1953	23/11/1953	Kaza idare heyetinin 23/11/1953 gün ve 165 sayılı Kararı ile müştereken intifalarına ve istifadelerine karar verilmiştir.

1 : 42 20.2.1960 C : 2

Söfker köyü	Çakırlı köyü	Mera ihtilâfı	1954	1/4/1954	Kaza idare heyetinin 1/4/1954 gün ve 13 sayılı Kararı ile her iki köyün eskisi gibi müştereken kullanmalarına karar verilmiştir.
Pürk, Kekeç, Hamam, Selimler köyleri	Pürk, Kekeç, Hamam, Selimler köyleri	Yayla ihtilâfı	1956	30/7/1956	Kaza idare heyetinin 30/7/1956 gün ve 956/35 sayılı Kararı ile müşterek intifa ve istifadelerine karar verilmiştir.
Müdafar köyü	Refahiye kazasının Kadı köyü	» »	1959	—	İhtilâf, iki vilâyet arası sınır anlaşmazlığı mevzuuna girdiğinden dosya Dahiliye Vekâleti Yüksek Makamında olup yakında halledileceği
Zara : Kırkkilis köyü	Mergüzar	» Mera, yayla ihtilâfı	1956	1957	957/48 sayılı idare heyeti kararı ile tarafların bahis konusu mera ve yayladan müştereken intifa ve istifade etmek suretiyle ihtilâfın halledilmiş olduğu
Köktepe köyü	Becekli	» Mera, sulak ihtilâfı	1957	1959	22 numaralı Toprak Komisyonu tarafından tesbit neticesinde ihtilâf halledilmiştir.

1950 senesinden bugüne kadar mera, yaylak, kışlak, otlak ve sulak ihtilâflarını gösterir cetvel
(5917 sayılı Kanun gereğince halledilen ihtilâflar)

Kazanın adı, Dâvacı	Tarafların		İhtilâfın nev'i	İhtilâfın başladığı tarih	İhtilâfın halledildiği tarih	Düşünceler
	Dâvalı	Dâvalı				
Koyulhisar : Kızılelma köyü	Hais köyü ve Pünk Mahalle Muhtarlığı	Yayla ihtilâfı		1952	23/5/1952	23/5/1952 gün ve 10 sayılı men'i müdahale kararı ile haklı olan dâvalılara yayla teslim edilmiş olduğu.
Kavacık »	Hüsünlü ve Yenice köyleri	Köy otlâkiyesi		1952	9/7/1952	9/7/1952 gün ve 17 sayılı meni müdahale kararı ile otlakiyeden dâvalıların menedilmiş oldukları
Hafik kazasının köyü	Tavza Mudasan köyü	Yayla ihtilâfı		1953	27/5/1953	27/5/1953 gün ve 51 sayılı Kararla yayla Mudasan köyüne teslim edilmiş olduğu
Kân köyü	Ordu ilinin Kabadüz ve Karakiraz köyü	» »		1953	23/6/1953	23/6/1953 gün ve 64 sayılı Kararla dâvalıların müdahalelerinin menedilmiş olduğu
Kavacık, Kızılelma köyleri	Hüsünlü köyü	» »		1955	6/9/1955	6/9/1955 gün ve 113 sayılı Kararla dâvalı Hüsünlü köyünün müdahalesinin menedilmiş olduğu
Yenice köyü	Kızılelma köyü	» »		1956	4/7/1956	4/7/1956 gün ve 70 sayılı Kararla yayla Yenice köyü Muhtarlığına teslim edilmiş olduğu
Bahçe köyü	Tavza köyü	» »		1956	31/7/1956	31/7/1956 gün ve 78 sayılı Kararla Tavza köylülerinin müdahalesi menedilerek yayla Bahçe köyüne teslim edilmiş olduğu
Suşehri kazasının köyü	Akıncı Koyulhisar Aksu köyü	» »		1956	4/10/1956	4/10/1956 gün ve 104 sayılı Kararla yayladan müştereken intifa ve istifade etmeleri hakkındaki karar Valilikçe tasdik edilmiş olmakla ihtilâfın halledilmiş olduğu

I : 42
20.2.1960
C : 2

Susehri :						
Susehri kazasının Akıncı köyü	Koyulhisarın köyü	Aksu	»	»	1956	4/10/1956 4/10/1956 gün ve 104 sayılı Kararla yaylanın müştereken intifa ve istifade etmeleri hakkındaki karar Valilikçe tasdik edilmiş olmakla ihtilâfın halledilmiş olduğu
Zara :						
Armutçayırı köyü	Göhertaş köyü	Mera, otlâkiye			1959	1959 959/61 sayılı Kararla Göhertaş köyünün müdahalesinin menedilmek suretiyle ihtilâfın halledilmiş olduğu
Pazarbelânı »	İbikbaşı köyü	»	»	»	1959	1959 959/74 sayılı Kararla tarafların bahis konusu mera ve otlakiyeden müştereken intifa ve istifadelerine terk edilmek suretiyle ihtilâfın halledilmiş olduğu
Çatveran »	Yapak köyü	»	»	»	1959	1959 959/79 sayılı Kararla tarafların bahis konusu mera ve otlakiyeden müştereken intifa ve istifadelerine terk edilmek suretiyle ihtilâfın halledilmiş olduğu

